

Képzési profilok – a szakértői követelmények és a pedagógus kitöltések alapján

16 kompetenciaprofil a gyógypedagógus, tanító, óvodapedagógus és mentorpedagógus szakterületek
különböző szintjeiről

A gyógypedagógus, tanító, óvodapedagógus és mentorpedagógus szakterületek viselkedés profiljai

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008
Mentor(h)áló 2.0

2014.

Készítette: Anka Ágnes & Jagodics Balázs

www.qualitas.hu

e-mail cím: 412@qualitas.hu

Qualitas T&G
Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

A bemutatott profilok fejlesztésének folyamata

A Mentor(h)áló 2.0 programban vállalt feladatok közé tartozik négy szakterület (gyógypedagógus, óvodapedagógus, tanító és mentorpedagógus) kompetenciaprofiljainak kidolgozása. A szakterületeken belül négy-négy elkülönülő szintet vizsgáltunk meg, amelyekhez a vizsgálatba bevont gyakorló szakemberek kompetenciatesztjeinek eredményei jelentették az egyik kiindulási alapot. Minden szakterület minden szintjéről 20-20 fő töltötte ki a tesztet, így egy összesen 320 szakember válaszait tartalmazó adatbázis jött létre. Az adatbázis kiépítését követően (leírás: [1.-4.-Kompetenciamérés_viselkedés_alapú_teszt_segítségével.pdf](#)) létrehoztunk 16 kompetenciaprofilt a RaDAR-rendszer használatával. A négy szakterület négy-négy szintjéhez kidolgozott profilokat az alábbiakban ismertetjük.

A RaDAR viselkedés elemző- és fejlesztő tesztrendszer nyolc területen határoz meg egy értéket, amely jellemzi, hogy a vizsgált területek erőssége milyen arányban áll egymással. A nyolc területet a RaDAR tesztrendszer szóhasználatával élve tengelynek nevezzük a továbbiakban. A tengelyek három dimenzió (dinamizmus-stabilitás, tartalom-, és kapcsolatorientáltság, illetve vezető és megvalósító jellemzők) elemzése alapján jönnek létre. A nyolc tengely a következő: Megnyerő, Optimista, Együttműködő, Lojális, Kitartó, Gyakorlatias, Független és Magabiztos. A RaDAR tengelyei nem csak dimenziókba sorolhatóak, hanem úgynevezett negyedekre is oszthatóak. A szervező negyed értékét a kitartó és gyakorlatias tengelyek összege adja. A független és a magabiztos tengelyek alkotják az autonómia negyedet. Az együttműködő negyed az együttműködő és a lojális tengelyekből áll. Végül az extraverzió negyed a megnyerő és az optimista tengelyekre épül.

A RaDAR tesztrendszer egyéni fejlesztési folyamatok kidolgozása mellett alkalmas az eredmények összehasonlítására, így egy adott csoport viselkedésének leírására is. A profilok összevetése lehetővé teszi, hogy mérhetővé váljon a szintek között megfigyelhető különbség vagy azonosság a különböző viselkedések arányát tekintve.

A RaDAR tesztrendszer rendelkezik egy szótárral, amely több mint 16000 szót és kifejezést tartalmaz, amelyek tartalmilag besorolhatók a nyolc tengely valamelyikéhez. Ez a

szótár lehetővé teszi, hogy egy csoport, munkakör vagy szakterület felé támasztott, tudást, készséget és attitűdöt érintő elvárásrendszer ismeretében megalkotható legyen az adott terület funkcióprofilja. Ez a funkcióprofil ugyanolyan mutatókkal bír, mint az egyéni kitöltések alapján létrejövő profil, amely lehetővé teszi az egyéni profil és a munkaköri profil összehasonlítását.

A gyakorló pedagógusok eredményeinek elemzése alapján kialakított profilok létrehozása mellett a Mentor(h)áló 2.0 programban megtörtént a vizsgált négy terület négy-négy szintjéhez tartozó kompetencia-elvárásainak kidolgozása (első részteljesítés, 1.-8. jelzésű tanulmányok). A kompetencialeírások alapján szintén létrehozható az adott szint elvárásrendszerének profilja, amennyiben tartomelemzést követően a rendszer szótárának segítségével RaDar-tengely besorolást kapnak az egyes elvárásokat megfogalmazó mondatok. A létrejövő profilok lehetővé teszik az elvárt, és a gyakorló szakembereknél megvalósuló kompetenciaterület-arányok összehasonlítását. A profilok másik alapját, a gyakorló pedagógusok eredményei mellett, az így kialakításra kerül szakértői elvárásokra épülő RaDar profilok jelentették.

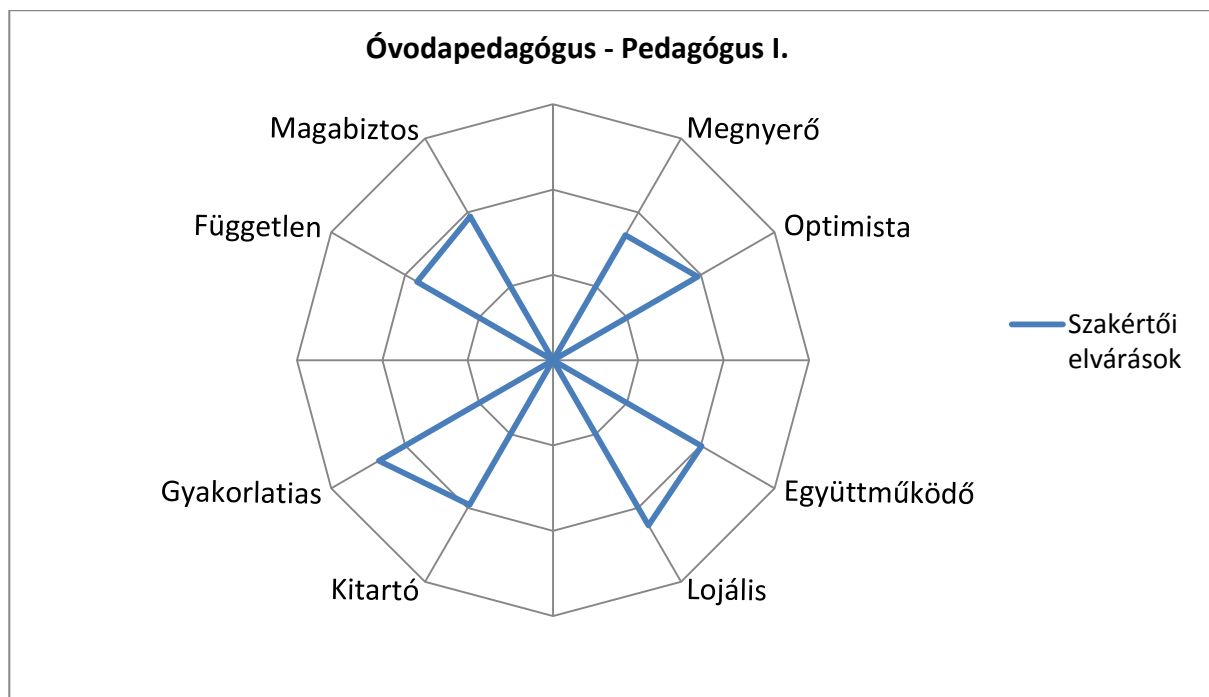
Tanulmányunkban először bemutatjuk, hogy a szakértői elvárások RaDar szempontú elemzésével milyen eredményeket kaptunk. Kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a különböző pedagógus szintek között milyen hasonlóságok, illetve különbségek ragadhatóak meg, vagyis hogyan változnak az elvárások a növekvő gyakorlati tapasztalattal, az évek során egy pedagógussal szemben, illetve mik azok az elvárások, amik változatlanok maradnak, amik függetlenül a munkatárs besorolásától, általános szakmai elvárásoknak tekinthetők. Tanulmányunk második felében bemutatjuk a gyakorló szakemberek viselkedésének vizsgálatával létrejött profilokat. Ezeket az eredményeket hasonlítjuk össze a szakmai elvárásokkal. Így nem csak arról kapunk képet, hogy milyen viselkedés jellemzi jelenleg a pedagógus munkatársakat a különböző szakterületeken és szinteken, hanem azt is meg tudjuk ragadni, hogy melyek azok a területek, amilyen irányban fejlődniük kell ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a jelenlegi szakmai szempontoknak.

Tartalom

A bemutatott profilok fejlesztésének folyamata	2
Az óvodapedagógusi elvárások RaDAr profilja.....	5
Pedagógus I.	5
Pedagógus II.	9
A tanítói elvárások RaDAr profilja	14
Pedagógus I.	14
Pedagógus II.	19
A gyógypedagógusi elvárások RaDAr profilja.....	23
Pedagógus I.	23
Pedagógus II.	27
A mentori elvárások RaDAr profilja.....	31
Alapelvárások	31
Mentori szintek összehasonlítása	36
A mesterpedagógusi elvárások RaDAr profilja.....	41
A kutatótanári elvárások RaDAr profilja.....	46
A gyakorló szakemberek RaDAr profiljai és a szakértői elvárások viszonya	51
A különböző szintű gyakorló szakemberek RaDAr profiljainak összehasonlítása.....	67
Összegzés.....	72
Felhasznált irodalom	73

Az óvodapedagógusi elvárások RaDAr profilja

Pedagógus I.

1. ábra: Az óvodapedagógus – pedagógus I. RaDAr profilja

Az 1. számú ábrán látható, hogy az óvodapedagógusokkal szemben támasztott elvárások közül a gyakorlatiasság a legjelentősebb. Az óvodapedagógus elméleti tudását képes alkalmazni a gyakorlatban. Képes a szükséges információk megszerzésére és kezelésére. Különböző módszereket alkalmaz a gyermekek megismerésére, fejlettségüknek értékelésére. Képes a munkáját szabályozó dokumentumok értelmezésére. Saját adminisztrációs tevékenységét pontosan, a határidőket betartva látja el. Objektív szemlélet, tárgyilagosság jellemzi, reális képes alakítani a gyerekekről. Kihasználja az IKT eszközök nyújtotta lehetőségeket. Képes megelőzni, kezelni az esetleges konfliktusokat.

Óvodai környezetben a második leggyakrabban alkalmazandó RaDAr viselkedés a lojális. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy óvodapedagógussal szemben elvárás, hogy elkötelezett legyen a nemzeti, és intézménye pedagógiai programja által közvetített értékek iránt, hivatásához méltó magatartást tanúsít. Fontos, hogy kapcsolatrendszerét az elfogadás,

a kölcsönös tisztelet és bizalom jellemezze. Képes nyugodt, biztonságos és meleg környezet kialakítására. Hisz az eltérő adottságú gyermekek differenciált fejlesztésében, nyitott az integráció és az inklúzió iránt.

Az együttműködés a következő olyan viselkedés, amit gyakran alkalmaznia egy gyakorló óvodapedagógusnak. A szakértők elvárják tőlük, hogy munkájuk során képesek legyenek csapatban dolgozni. A gyermek érdekében együtt tud működni pedagógus kollégáival, a nevelő munkát segítő személyzettel (dajka, pedagógiai asszisztens), a szakszolgálat munkatársaival (logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus stb.), társintézményekkel. A konfliktusok megoldása során arra törekszik, hogy mindenki számára elfogadható megoldás szülessen. Visszajelzéseivel, segítő és fejlesztő hozzáállásával támogatja a gyermekeket a fejlődésükben. Kiemelten kezeli a szociális képességek fejlesztését.

Elemzésünk eredménye szerint az optimizmus és a kitartás olyan viselkedések, melyeket közepes gyakorisággal szükséges alkalmaznia egy óvodapedagógusnak. A tengelyek pontos értékei és rangsora az 1. táblázatban látható.

RaDAr tengely	Értékek	Rangsor
Megnyerő	10,59%	8.
Optimista	12,24%	4./5.
Együttműködő	12,57%	3.
Lojális	13,98%	2.
Kitartó	12,24%	4./5.
Gyakorlatias	14,72%	1.
Független	11,50%	7.
Magabiztos	12,16%	6.

1. táblázat: Az óvodapedagógus – pedagógus I. RaDAr tengely értékei

Az optimizmus gyakorlására akkor van szükség az óvodapedagógus munkakörben, amikor a munkatársak arra törekednek, hogy motiváló, inspiráló légkört teremtsenek a gyermekeknek a személyiségük fejlesztéséhez. Képes öröm – és sikerélményhez juttatni a

rábízott gyermekeket. Elkötelezett az egész életen át tartó tanulás mellett, képes a folyamatos továbbképzésre, örömteli munkavégzése mint a környezete számára.

A kitartásra, szervezettségre a tevékenységek tervezése és lebonyolítása során van szükség. Az óvodapedagógusokkal szemben elvárás, hogy képesek legyenek az egyéni tanulási folyamatok tudatos megtervezésére, az egyes gyermekek fejlődését segítő terv készítésére. Fontosnak tartják az alapos felkészülést, tervezést.

A RaDAR tengelyei közül ritkábban van szükség az óvodapedagógiai munka során a magabiztos, független és megnyerő viselkedésekre alkalmazására, mint a korábban bemutatott gyakorlatiasság, vagy a lojalitás használatára.

A szakértői elvárások szerint a magabiztosságot akkor kell egy óvodapedagógusnak alkalmaznia, amikor meg kell határoznia saját pedagógiai és személyes céljait, szakmai szerepvállalását. Egészséges önbizalom, az önmegvalósítás igénye jellemzi. Fontos, hogy diplomatikusan tudjon viselkedni, azaz képes legyen arra, hogy különböző partnerekkel is megtalálja a megfelelő kommunikációs stílust, udvariasan viselkedjen.

Egy óvodapedagógussal szemben elvárás, hogy képes legyen önérvényesítésre, önmenedzselésre. Függetlenségét, önállóságát ezen túl akkor kell alkalmaznia, amikor felelősséget vállal munkája minőségéért, reflektál önmagára. Képes önelemzési, önértékelési technikák alkalmazására. Elvárás, hogy egy óvodapedagógus tiszteli, elfogadja a kulturális különbségeket, mentes az előítéletektől.

A szakértői elvárások szerint az érdeklődő, megnyerő magatartásra van legkisebb arányba szükség a hatékony óvodapedagógusi munkához. A szülőkkel való napi szintű kapcsolattartáshoz ezt a típusú viselkedést kell használnia egy munkatársnak. Nyitott a szülői információkra, érdeklődik a gyermek családi életéről, otthoni viselkedéséről. Jó kommunikációs készségekkel rendelkezik, melyeket önmagánál reflektív úton képes fejleszteni. Törekszik arra, hogy az általa nevelt gyermekek kommunikációs készségeit fejlessze. Képes fenntartani a gyermekekben az érdeklődést, a tudásvágyat, a kíváncsiságot; tájékozódásra, érdeklődésre ösztönzi őket.

A RaDAR tengelyek több különböző módon csoportosíthatóak. Ha a negyedeket tekintjük, akkor azt láthatjuk, hogy a szakértői vélemények elemzése alapján a szervező és az együttműködő negyedek hatékony működtetése a legfontosabb elvárás az óvodapedagógusokkal szemben (2. számú táblázat).

RaDAR negyedek	
Extravertált	22,83 %
Együttműködő	26,55 %
Szervező	26,96 %
Autonóm	23,66 %

2.táblázat: Az óvodapedagógus – pedagógus I. RaDAR negyed értékei

A szervező negyed magas értékét a gyakorlatias és kitartó tengelyek összege adja, vagyis egy óvodapedagógusnak képesnek kell lenni arra, hogy megtervezze a nevelési-oktatási folyamatokat, munkáját felkészülten és alaposan végezze. Az elméleti tudását, illetve a szabályozó dokumentumokban foglaltakat képes a gyakorlatban alkalmazni, információkat gyűjteni és feldolgozni, valamint objektív képet alkotni a folyamatokról, a tanulókról.

A második legjelentősebb negyed az együttműködés. Egy óvodapedagógussal szemben elvárás, hogy csapatban gondolkodjon, és munkája során különböző csoportokkal működjön együtt. Elkötelezett, és nyitott a tanulók különböző szükségletei iránt, differenciált fejlesztésben gondolkodik.

Legkevésbé az extravertált negyed jelentős, melynek háttérében az optimista és megnyerő tengelyek alacsony értékei állnak.

A RaDAR dimenzióit elemezve további információhoz jutunk az óvodapedagógusokkal szemben támasztott jelenlegi elvárásokról. Az eredményeket a 3. számú táblázat tartalmazza.

RaDAR dimenziók	
Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
49,38%	50,62%
Dinamikus	Stabil
46,48%	53,52%
Vezető	Megvalósító
53,10%	46,90%

3.táblázat: Az óvodapedagógus – pedagógus I. RaDAR dimenziók értékei

Elemzésünk eredménye alapján egy óvodapedagógusra nagyobb mértékben jellemző a tartalomorientáció, mint a kapcsolatorientáció. Ez azt jelenti, hogy többször kell a munkájára objektív módon tekintenie, mint arra, hogy kikkel, milyen személyekkel dolgozik együtt.

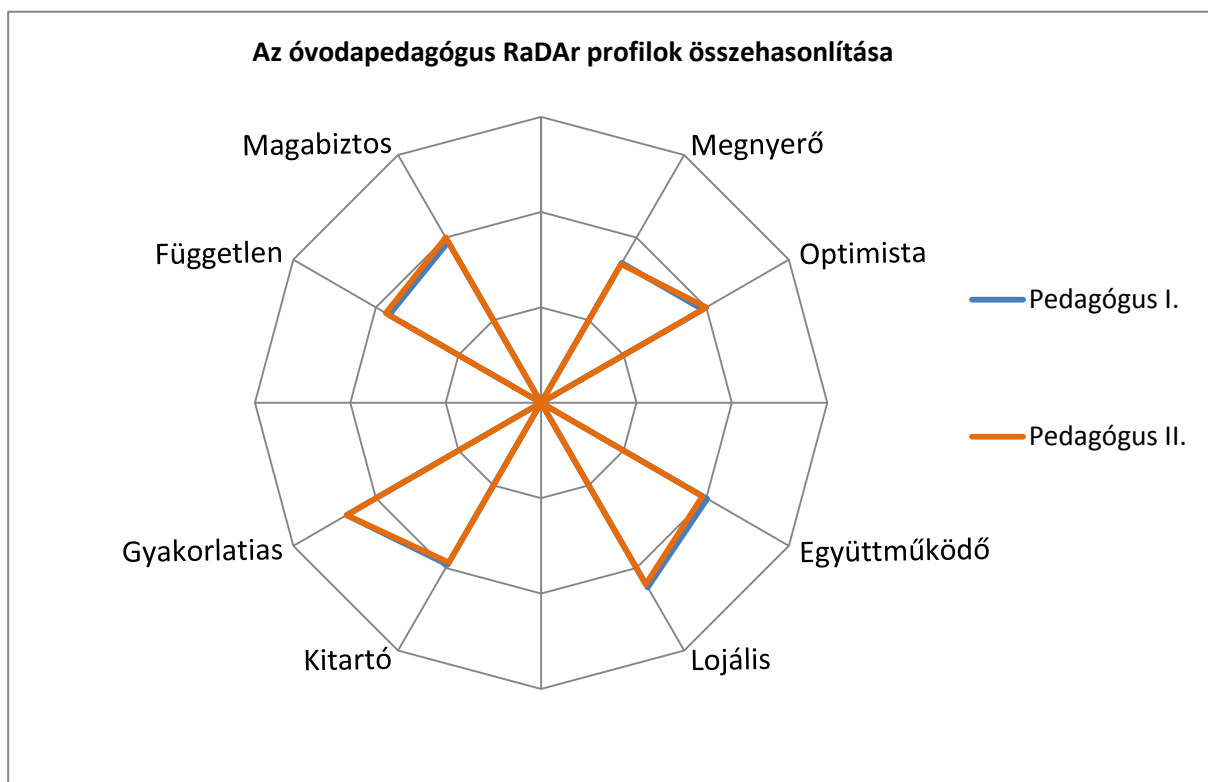
A dinamizmus és a stabilitás között az előzőnél jóval nagyobb különbséget látunk. Egy óvodapedagógussal szemben az az elvárás, hogy képesnek kell lennie a munkáját kiszámítható, tervezett módon, precízen végezni. Emberekkel való viszonyában első sorban a meglévő kapcsolatait kell tudnia jól működtetni fenntartani. A változó körülményekre való gyors reagálás, az improvizáció, az innovativitás és új kapcsolatok kiépítése kevésbé fontos ebben a munkakörben.

Ha azt vizsgáljuk, hogy inkább a vezetői vagy a megvalósító magatartás kell, hogy jellemezzen egy óvodapedagógust, akkor azt látjuk, hogy inkább arra kell képesnek lenniük, hogy vezetőként tudjanak jelen lenni egy-egy folyamatban. Képesnek kell lenniük arra, hogy meglássák azokat a lehetőségeket, amik a csoport számára hasznosak lehetnek. Át kell, hogy lássanak egy folyamatot az elejétől a végéig. Képesnek kell lenniük arra, hogy meg tudják mérni, hogy egy-egy feladat elvégzésére ki a legalkalmasabb.

Pedagógus II.

Az előzőekben bemutatottuk, hogy milyen eredményeket kapunk a pedagógus I. szinten, ha a szakértői elvárásokat a RaDAR viselkedés elemző és fejlesztő tesztrendszer szempontjai alapján elemezzük. A következőkben a pedagógus II. szintet szeretnénk

bemutatni. A 2. számú ábrán látható az óvodapedagógus pedagógus I. és pedagógus II. grafikus profilja.

2. ábra: Az óvodapedagógus pedagógus I. és pedagógus II. RaDAr profiljainak összehasonlítása

Elemzésünk során azt találtuk, hogy az eltérő szakértői elvárások négy tengely esetében okoztak változást a rangsorban. A pontos értékeket a 4. számú táblázat tartalmazza. Szürke színnel jelöltük azokat a tengelyeket, ahol különbséget tapasztaltunk a pedagógus I. viselkedéséhez képest.

	Pedagógus I.		Pedagógus II.	
RaDAr tengely	Értékek	Rangsor	Értékek	Rangsor
Megnyerő	10,59%	8.	10,51%	8.
Optimista	12,24%	4./5.	12,50%	3./4.
Együttműködő	12,57%	3.	12,23%	5.
Lojális	13,98%	2.	13,74%	2.
Kitartó	12,24%	4./5.	12,09%	6.
Gyakorlatias	14,72%	1.	14,70%	1.
Független	11,50%	7.	11,74%	7.
Magabiztos	12,16%	6.	12,50%	3./4.

4.táblázat: Az óvodapedagógus pedagógus I. és pedagógus II. RaDAr tengely értékeinek összehasonlítása

Az találtuk, hogy a gyakorlottabb szakemberekkel szemben magasabbak az elvárások az optimizmus és a magabiztosság tekintetében. A szakértők szerint a nagyobb munkatapasztalattal rendelkező munkatársaknak kreatívabban, lelkesebben és nagyobb céltudatossággal kell működniük. A szakmai jártasság hozzásegíti a munkatársakat a személyes és szakmai önértékelésük, önbizalmuk növekedéséhez, munkájukat egyre nagyobb lelkesedéssel és alkotó kedvvel végzik.

A RaDAr tengelyek közül az együttműködés és a kitartás azok, amelyek értéke csökkenni látszik. Ahogy növekszik a munkatársak tapasztalata, gyakorlata, úgy egyre kevésbé jelentős, hogy csapatban dolgozzanak. Ezzel párhuzamosan növekszik az autonómiájuk. A kitartás, a precíz és tervezett munkavégzés szükségessége is egyre alacsonyabb arányú. Ezzel szemben növekszik a magabiztosság, ami képessé teszi a munkatársakat arra, hogy dinamikus, rugalmasan reagáljanak egy-egy új, ismeretlen problémára, helyzetre.

RaDAr negyedek	Pedagógus I.	Pedagógus II.
Extravertált	22,83 %	23,01 %
Együttműködő	26,55 %	25,96 %
Szervező	26,96 %	26,79 %
Autonóm	23,66 %	24,24 %

5.táblázat: Az óvodapedagógus – pedagógus I. RaDAr negyed értékei

Ha a RaDAr negyedeket vizsgáljuk, akkor az látható, hogy bár a pontos értékek, arányok változnak, a negyedek rangsorában nincs eltérés. Továbbra is szervező negyed a leghangsúlyosabb, bár aránya, a szakértői elvárások szerint, csökken az évek során. A sort, az együttműködő negyed folytatja, mely szintén egyre alacsonyabb értéket vesz fel. Ezzel szemben az autonómia és az extravertált negyedek eredménye növekszik. Az említett negyedek arányainak változása a dinamikus-stabil dimenzió eltérését is mutatják.

	RaDAr dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Pedagógus I.	49,38%	50,62%
Pedagógus II.	48,97%	51,03%
	Dinamikus	Stabil
Pedagógus I.	46,48%	53,52%
Pedagógus II.	47,25%	52,75%
	Vezető	Megvalósító
Pedagógus I.	53,10%	46,90%
Pedagógus II.	53,43%	46,57%

6.táblázat: Az óvodapedagógus – pedagógus I. RaDAr dimenziók értékei

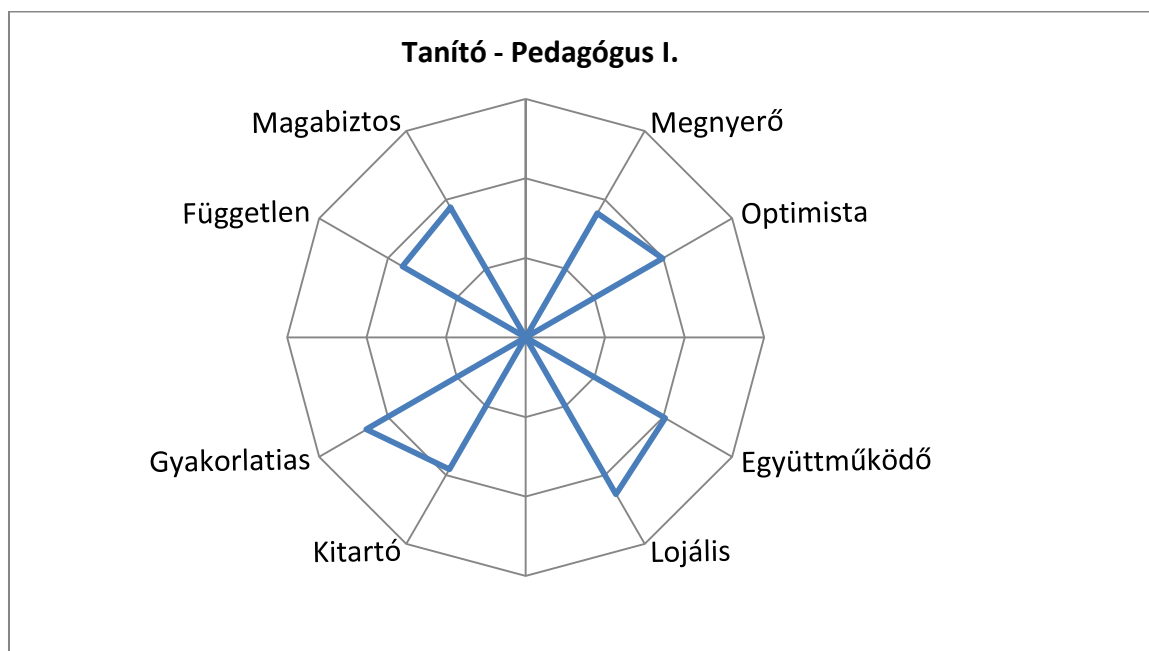
Tapasztalatunk az, hogy a kialakult profilok a dimenziók dominanciáját tekintve nem térnek el jelentősen egymástól. Függetlenül attól, hogy hány év munkatapasztalattal rendelkezik egy munkatárs, nagyon hasonlóak az elvárások, amikor arról van szó, hogy egy óvodapedagógusnak alapvetően tartalomorientáltnak, stabilnak és vezetőnek kell lennie. A pontos értékekből az látszik, hogy növekszik a tartalomorientáció és vezetői hozzáállás, és

csökken a stabilitás. Ezek szerint minél több gyakorlattal rendelkezik egy pedagógus, annál objektívebben áll hozzá a munkájához, egyre inkább fontossá válik, hogy képes legyen munkafolyamatokat irányítani, embereket és feladatokat összehangolni. Ugyan akkor növekszik a rugalmassága, egyre nagyobb mértékben képes rögtönözni, és alacsonyabb mértékben van szüksége arra, hogy a megszokott rutin szerint végezze el a feladatait.

A tanítói elvárások RaDAr profilja

Pedagógus I.

A tanító – pedagógus I. szinttel szemben támasztott szakértői követelmények elemzése során az 3. ábrán látható profilt kaptuk.

3.ábra: A tanító – pedagógus I. RaDAr profilja

Az elvárások szerint egy tanító esetében az a legfontosabb, hogy nagy gyakorlatiassággal végezze a munkáját. A megszerzett tudást és ismereteket képes legyen a munkája során a gyakorlatban alkalmazni. A Nemzeti Alaptanterv követelményeit tudja érvényesíteni. Gyakorlatában fontos szerepet kap a tárgyilagos, objektív megismerés. A tényekre alapozva képes felmérni a tanulók és tanulócsoportok aktuális állapotát, és erről visszajelzést tud adni a szülőknek. Képes kihasználni az IKT és egyéb technológiák nyújtottan lehetőségeket pedagógiai és nevelés céljai érdekében. Konfliktuskezelés megoldásközpontú, és mindenki számára elfogadható megoldásra törekszik.

Második legjelentősebb terület a lojalitás. Ez részben azt jelenti, hogy egy tanító esetébe fontos, hogy társadalmi érzékenységgel bírjon, jellemezze a közösségi felelősségérzet és feladatvállalás. Már részről olyan elvárásokat foglal magába ez a

viselkedés csoport, ahol a hangsúly az egyéni igényekre való figyelmen, az integráción, inklúzió van. Egy tanítónak képesnek kell lennie arra, hogy gondoskodjon a különböző adottságú gyermekek igényeiről, szükségleteiről. Képes arra, hogy az inklúzióknak megfelelő, toleráns, kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő, befogadó közösségi légkört hozzon létre.

Az elemzés eredményei alapján az együttműködés a harmadik legjelentősebb terület, ahogyan egy tanítónak viselkednie kell. Képes arra, hogy a tanulók érdekében nem csak saját kollegáival, hanem más szakemberekkel, szülőikkel, segítő intézményekkel, civil szervezetekkel dolgozzon együtt. Képes segítséget adni és kérni, elfogadni, amennyiben szüksége van rá. Fel tudja mérni a közösség működését, és arra is törekszik, hogy a tanulói együttműködési készségét fejlessze.

A tanítók számára az optimizmus is elvárt viselkedés, mely a változás, fejlődés, önfejlesztés, önképzés melletti elkötelezettséggel van összefüggésben. Az optimista tanító nyitott a változásokra, elkötelezett a saját fejlődése és önfejlesztése mellett. A tanulók oktatása-nevelési során törekszik arra, hogy felébressze a tanulóknak a belső motivációt, az alkotás örömét pl. játékos tevékenységek segítségével, módszeresen fejleszti a gyermekek kreativitását.

Az eddigiekben azokat a tengelyeket mutattuk be, melyek a kialakult rangsor első négy helyén szerepelnek, vagyis hangsúlyosabbak, dominánsabbak kell, hogy legyenek egy tanító magatartásában, mint az ez után bemutatásra kerülő tengelyek. A pontos értékeket az 7. számú táblázat tartalmazza.

RaDAr tengely	Értékek	Rangsor
Megnyerő	11,27%	7.
Optimista	12,43%	4.
Együttműködő	12,67%	3.
Lojális	14,22%	2.
Kitartó	11,97%	5.
Gyakorlatias	14,45%	1.
Független	11,19%	8.
Magabiztos	11,81%	6.

7.táblázat: A tanító – pedagógus I. RaDAr tengely értékei

A kitartó, magabiztos, megnyerő és független viselkedések az előzőeknél ritkábban elvártak a tanítókkal szemben, azonban ezeken a területeken is fogalmaztak meg a szakértők követelményeket. A kitartás tekintetében egy tanítónak első sorban arra van szüksége, hogy a munkája során képes legyen az adott tanulócsoportokhoz vagy az egyes tanulókhöz igazítva megtervezni, szervezni a tanulási folyamatokat. Elvárás, hogy fontos legyen számára a felkészülés. Ezen kívül az intézmény működésébe, mint rendszerbe, képes beilleszkedni.

A magabiztosság szempontjából a szakértők elvárása, hogy egy tanítónak reális önismerettel és önértékeléssel kell rendelkeznie. Önbizalma és önmegvalósítási igénye egészséges, magatartása környezettudatos. Képes arra is, hogy a tanulói önbecsülésének épülését támogassa, tiszteletben tartva a személyiségüket.

A szakértők által leírt mondatok közül, első sorban a kommunikációra vonatkozó elvárások tartoznak a RaDAr megnyerő tengelyéhez. Fontos, hogy egy tanító képes legyen az aktuális beszélgető partnerének, diákjainak megfelelő kommunikációs stílust és hangnemet alkalmazni. Egy tanító kommunikációja érthető, világos, elfogadó, partnerközpontú. A kommunikáción kívül a különböző tanfolyamokon elsajátított ismereteket képes továbbadni a munkatársainak is.

Elemzésünk eredmény szerint a független, autonóm viselkedésekre van legritkábban szüksége egy tanítónak a munkája során. Ez a típusú magatartás akkor figyelhető meg

leginkább, amikor az egyének különbözősége és egyenlősége kerül a középpontba. Egy tanító esetében pl. fontos, hogy tisztelje az egyéni különbségeket, véleményeket, és legyen mentes az előítéletektől. A diákokkal való kapcsolat szempontjából elismeri, hogy az optimális tanulási légkör megteremtéséhez fontos elismerni a tanulók ötleteit, kezdeményezéseit, a tanulói aktivitást. Hagyja, hogy a diákok fokozatosan egyre nagyobb felelősséget vállaljanak a tanulási folyamatukból.

A RaDAR tengelyek után, a tengelyek párosításával létrejövő negyedek értékeit is érdemes megvizsgálni. A pontos értékeket a 8. számú táblázat tartalmazza.

RaDAR negyedek	
Extravertált	23,70 %
Együttműködő	26,88 %
Szervező	26,42 %
Autonóm	23,00 %

8.táblázat: A tanító – pedagógus I. RaDAR negyed értékei

Ha ezek mentén vizsgáljuk a követelményeket, akkor azt látjuk, hogy a tanítókkal szemben elsősorban nagyfokú együttműködő készséget várnak el, másod sorban pedig jó szervező készséget. Az együttműködő negyed két területet foglal magába, az együttműködést és a lojalitást. Fontos látni, hogy a negyed dominanciáját első sorban a lojalitás magas értéke adja, vagyis az, hogy a tanítóktól magas szintű elkötelezettséget, odaadást vár el a szakma. A szervező negyeden belül is megfigyelhetjük, hogy a gyakorlatiasság jelentősebb, mint a kitartás, vagyis az van előtérben, hogy a tanítóknak képesnek kell lenniük az ismereteiket gyakorlatban alkalmazni és értékelni az egyes folyamatok eredményességét, mérni a siker feltételeit. A szakértők véleménye alapján az autonómia szükséges legritkábban az eredményes tanítói munkavégzés során.

A negyedek után a RaDAR dimenziói alapján is többlet információkat kaphatunk arról, hogy milyen elvárásokat támaszt a szakma a tanítókkal szemben. A RaDAR dimenziók értékeit a 9. számú táblázat tartalmazza.

RaDAr dimenziók	
Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
50,58%	49,42%
Dinamikus	Stabil
46,70%	53,30%
Vezető	Megvalósító
52,91%	47,09%

9.táblázat: A tanító – pedagógus I. RaDAr dimenziók értékei

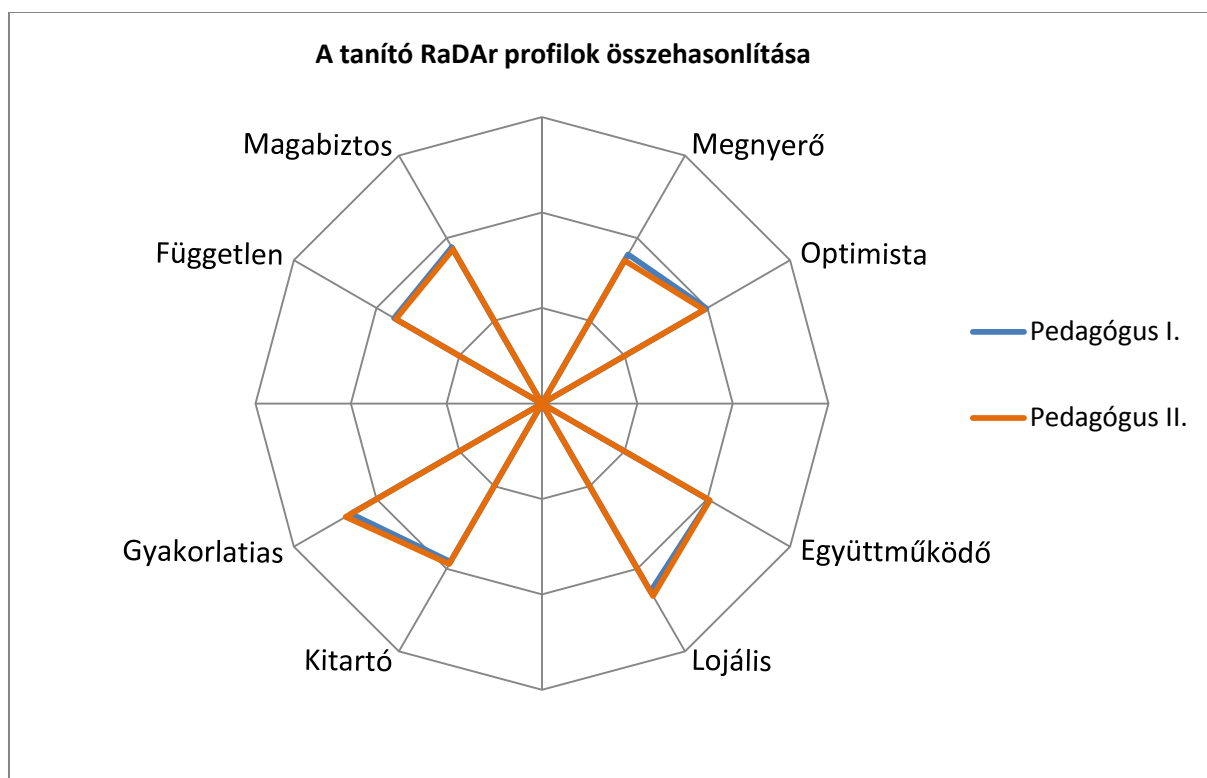
Az eredményekből az látszik, hogy a tanítóktól inkább azt várják el, hogy kapcsolatorientáltan legyenek képesek működni, vagyis egy feladat elvégzése során legyenek tekintettel a másokkal való kapcsolatra, az érzelmi viszonyokra is. Közel hasonló mértékben a feladat objektív tartalmára, az eredményekre is képesek koncentrálni, de valamivel jelentősebb, a jó kapcsolatok ápolása.

A profil által leírt tanító jellemzően inkább stabil, mint dinamikus. Fontosak számára a jól kiszámítható körülmények, a szabályok, a jól ismert munkatársak és személyek. A változó körülményekhez nehezebben alkalmazkodik, nem szívesen változtat a már jól bejáratott rutinjain. Társas kapcsolataiban szívesen ápolja a már meglévő barátságait. Új ismeretségeket nehezebben vagy nem szívesen köt. Az elvárások szerint a tanító szereti előre látni, megtervezni a feladatait, beosztani az idejét. Fontos számára, hogy tudjon számolni a lehetséges nehézségekkel, buktatókkal.

Az elvárásoknak megfelelő tanító inkább vezető szerepet tölt be a munkahelyi folyamatokban, mint megvalósítót. Dominánsabbak azok a képességei, melyek a folyamatok tervezését, feladatok szervezését, és személyek irányítását igénylik. Képes arra, hogy átlássa a teljes folyamatot, megtalálja azokat a személyeket, akik a legalkalmasabbak egy-egy feladat elvégzésére. Egy tanítóval szemben inkább az az elvárás, hogy képes legyen vezetőként feladatokat, folyamatokat koordinálni, szemben a kivitelezéssel.

Pedagógus II.

Az előzőekben bemutattuk, hogy milyen eredményeket kapunk a pedagógus I. szinten, ha a szakértői elvárásokat a RaDAr viselkedés elemző és fejlesztő tesztrendszer szempontjai alapján elemezzük. A következőkben a pedagógus II. szintet szeretnénk összehasonlítani a pedagógus I. vizsgálata során tapasztaltakkal. A 4. számú ábrán láthatóak a tanító pedagógus I. és pedagógus II. grafikus profilja.

4.ábra: A tanító pedagógus I. és pedagógus II. RaDAr profiljainak összehasonlítása

A RaDAr ábra alapján enyhe eltéréseket látunk néhány tengely esetében a pedagógus I. és II. szintek között. A két profil tengely értékeit és a tengelyek rangsorait a 10. számú táblázatban hasonlítottuk össze.

	Pedagógus I.		Pedagógus II.	
RaDAr tengely	Értékek	Rangsor	Értékek	Rangsor
Megnyerő	11,27%	7.	10,82%	8.
Optimista	12,43%	4.	12,26%	4.
Együttműködő	12,67%	3.	12,68%	3.
Lojális	14,22%	2.	14,54%	2.
Kitartó	11,97%	5.	12,14%	5.
Gyakorlatias	14,45%	1.	14,84%	1.
Független	11,19%	8.	11,06%	7.
Magabiztos	11,81%	6.	11,66%	6.

10.táblázat: A tanító pedagógus I. és pedagógus II. RaDAr tengely értékeinek összehasonlítása

A pontos adatok alapján látható, hogy számos tengely értéke változik, vagyis a szakértői elvárásokban láthatóak különbségek. A követelmények szerint a növekvő tapasztalattal párhuzamosan az az elvart, hogy a növekszik a munkatárs lojalitása, kitartása, gyakorlatiassága. Az évek múlásával közel azonos marad az együttműködési készség, és csökkenő tendenciát mutatnak az optimista, független és magabiztos viselkedés csoportok. Ezek a változások azonban az elvart viselkedések rangsorában nem okoznak jelentős eltérést. Egyedül az utolsó helyen lévő független és magabiztos viselkedések helyzete cserélődött fel.

Amennyiben a RaDAr tengelyek negyedeit vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy bár az egyes negyedek pontos értékeiben van különbség, ez a sorrendre nem gyakorol jelentős különbséget. Az eredményeket az 11. számú táblázat tartalmazza. A pedagógus I. és II. munkakörben dolgozó tanítóktól is legmagasabb arányban együttműködést várnak el, a tapasztalt munkatársaktól többet, mint a pályakezdő, vagy kevesebb gyakorlattal rendelkező kollegáktól. A szervező negyed értéke is hasonlóan változik, mint az együttműködő negyed, vagyis jelentősége növekvő tendenciát mutat. Ezzel szemben az extraverzió és az autonóm negyedek értékei csökkennek.

RaDAr negyedek	Pedagógus I.	Pedagógus II.
Extravertált	23,70 %	23,08 %
Együttműködő	26,88 %	27,22 %
Szervező	26,42 %	26,98 %
Autonóm	23,00 %	22,72 %

11. táblázat: A tanító – pedagógus I. RaDAr negyed értékei

A RaDAr dimenziók összehasonlító eredményeit a 12. táblázatban mutatjuk be. Itt is azt láthatjuk, hogy fő karaktereiben nem különbözik egymástól a két profil. Legyen szó akár pedagógus I. vagy II. szintű tanítóról, a szakértők kapcsolatorientált, stabil és vezetői magatartást várnak el a munkatársaktól.

	RaDAr dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Pedagógus I.	50,58%	49,42%
Pedagógus II.	50,30%	49,70%
	Dinamikus	Stabil
Pedagógus I.	46,70%	53,30%
Pedagógus II.	45,79%	54,21%
	Vezető	Megvalósító
Pedagógus I.	52,91%	47,09%
Pedagógus II.	53,31%	46,69%

12. táblázat: A tanító – pedagógus I. RaDAr dimenziók értékei

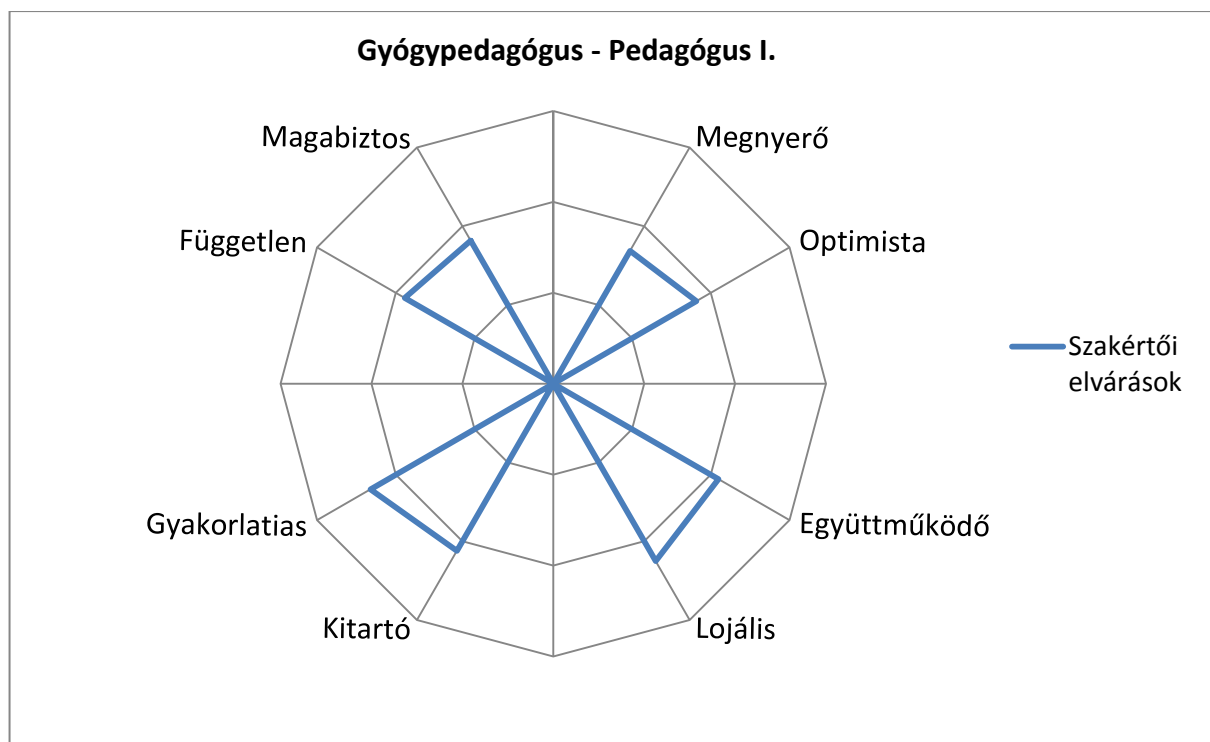
Összességében azt mondhatjuk, hogy a szakértők az együttműködő és szervező negyedek viselkedéseit várják el magas szinten a tanítóktól. A legfontosabbnak a gyakorlatiasságot tartották, azaz az ismeretek gyakorlati alkalmazását, az objektív értékelést. Ezek a lojalitás a legfontosabb, a differenciált és integrált oktatás, majd az együttműködés következik. A dinamikus reagálás kevésbé elvárt a munkatársaktól, mint az, hogy szabályozottan, kiszámítható módon tudják végezni a munkájukat és ápolni a már meglévő kapcsolataikat. Fontos, hogy figyeljenek a körülöttük lévő emberekre, érzéseikre is. A

pedagógus I. és pedagógus II. szintek között kisebb eltéréseket találtunk, számottevő különbséget nem.

A gyógypedagógusi elvárások RaDAr profilja

Pedagógus I.

A következőkben azt szeretnénk bemutatni, hogy a gyógypedagógusokkal szemben támasztott szakértői elvárások elemzése során milyen eredményre jutottunk. A pedagógus I. szint követelményeinek RaDAr szempontú elemzése során kialakított profil az 5. ábrán látható.

5.ábra: A gyógypedagógus – pedagógus I. RaDAr profilja

A grafikus ábra alapján látható, hogy a gyakorlatias és a lojális tengelyek érték el a legmagasabb értékeket. A pontos eredmények az 13. számú táblázatban találhatóak.

RaDAR tengely	Értékek	Rangsor
Megnyerő	10,55%	8.
Optimista	11,36%	6./ 7.
Együttműködő	13,11%	4.
Lojális	14,07%	2.
Kitartó	13,26%	3.
Gyakorlatias	14,51%	1.
Független	11,79%	5.
Magabiztos	11,36%	6./ 7.

13.táblázat: A gyógypedagógus – pedagógus I. RaDAR tengely értékei

Az elemzésünk eredménye alapján egy gyógypedagógus legjellemzőbb viselkedése a gyakorlatiasság, azaz a megszerzett ismereteket alkalmazza a gyakorlatban. Képes arra, hogy értelmezze a munkáját szabályozó dokumentumokat. Képes arra, hogy különböző forrásokból, akár mérések által, szakirodalmi kereséssel, megszerezze azokat az információkat, melyekre szüksége van. Méréseit, értékeléseit objektivitás jellemzi. Fejlesztő tevékenysége során használ infokommunikációs, IKT eszközöket. Problémamegoldó gondolkodás jellemzi, akár a nevelési-oktatási problémák, akár konfliktus esetében.

Egy gyógypedagógustól a második, legnagyobb mértékben elvárt viselkedés a lojalitás, elkötelezettség. Ez magába foglalja, hogy egy gyógypedagógus képes arra, hogy képviselje intézménye értékeit, lojális legyen annak hitvallásához. Fontos, hogy egy gyógypedagógus fokozottan érzékeny legyen az egyéni igényekre és szükségletekre, tiszteletben tartson másokat, problémájától függetlenül. Képes felismerni ennek megnyilvánulásait, a különböző életkori sajátosságokat, hisz a differenciált és integrált fejlesztésben. Képes arra, hogy pozitív irányba befolyásolja diákjai személyiségfejlődését. Képes az egyéni és csoportos fejlesztésre, a bizalmas, támogató tanulási légkör kialakítására. Hisz a gyógypedagógiai munka fontosságában, az egyéni fejleszthetőségben, az egyes tanulók esélyeinek növelésében.

A gyakorlatiasság és a lojalitás után a kitartás és az együttműködés azok a viselkedések, amiket a leggyakrabban kell alkalmaznia egy gyógypedagógusnak a munkája során, a szakértői elvárások szerint.

A RaDAr kitartó tengelyéhez első sorban olyan viselkedések tartoznak, amik azt mutatják, hogy fontos, hogy egy gyógypedagógus képes a saját nevelő-oktató munkáját, tanulási egységeket, folyamatokat megtervezni, szervezni. Fontosnak tartja, hogy alaposan felkészüljön. Munkáját a szakmai etikai elvárásoknak megfelelően végzi. Az intézményi folyamatokban különböző feladatokat lát el.

Egy gyógypedagógusoknak a munkája során különböző személyekkel és csoportokkal kell együttműködnie. Először is együttműködik a tanulókkal a tanulási folyamat hatékonysága érdekében. Diákjaihoz való hozzáállása támogató, segítőkész, pozitív megerősítéseket ad. Az együttműködést az általa vezetett tanulói közösségben is képes kialakítani. Nem csak a diákokkal, hanem a szakmai partnerekkel, kollegáival, szülőkkel és a többségi pedagógusokkal is együtt kell dolgoznia a hatékony munka érdekében.

A RaDAr tengelyekkel meghatározható magatartások közül, az előzőekhez képest, ritkábban kell egy gyógypedagógusnak független, magabiztos, optimista vagy megnyerő módon viselkednie. A gyógypedagógiai munka során az ilyen típusú fellépésekre kevésbé van szükség, mint a gyakorlatiasságra, lojalításra, kitartásra és együttműködésre. A következőkben leírjuk azokat az elvárásokat, amik ezeknek a magatartásoknak az alkalmazását kívánják meg.

Egy gyógypedagógusnak függetlenül és önállóan kell működnie akkor, amikor felelősséget vállal a döntéseiért, az általa végzett munka minőségéért. Magatartása jogkövető. Képes arra, hogy önmagára reflektáljon, önmagát egyre jobban megismerje. Mentess az előítéletektől, képes elfogadni a különbözőségeket, azokkal toleráns. Kommunikációja asszertív, képes kiállni saját és mások érdekeiért, jogaiért.

A szakmai elvárások szerint a kollegáknak magabiztosságot kell alkalmazniuk, amikor személyes és szakmai céljai érdekében tudatosan tesz lépéseket. Egészséges önbizalom és önmegvalósítási vágy jellemzi. Nem csak önmagában, hanem minden egyes tanulóban képes

felfedezni az értéket, a fejlődés lehetőségét. Képes arra, hogy a különböző partnereknek megfelelő kommunikációs stílust alkalmazzon a különböző helyzetekben. Nyitott az új eszközök és módszerek megismerése és alkalmazása iránt.

A gyógypedagógus pedagógus I. RaDAR profiljában, a rangsor az utolsó előtti helyén szerepel az optimizmus, vagyis egy alkalmazott gyógypedagógus esetében ennek a magatartásnak kis jelentősége van. Vannak azonban olyan helyzetek, amikor ezt várják el a munkatársaktól. A szakértők szerint fontos, hogy egy gyógypedagógus képes legyen a szakmai és személyes megújulásra, innovációra, nyitott legyen az új tapasztalatokra. Figyel lelki egészsége megőrzésére, pozitív életszemlélet jellemzi, amit tanulóinak is képes átadni, őket motiválni.

A szakértők szerint a gyógypedagógiai munka során a megnyerő, érdeklődő viselkedés gyakorlására van a legritkábban szükség. Ami ezen a területen azonban fontos, az a jó kommunikációs, kapcsolatteremtő készség. Szükség van arra, hogy igényes kérdezőtechnikával rendelkezzenek, hogy képesek legyenek az értő figyelmet gyakorolni. A gyógypedagógusokkal szemben elvárás, hogy a családot partnerként kezeljék.

A RaDAR viselkedés elemző és fejlesztő tesztrendszer arra is alkalmas, hogy a fent bemutatott 8 tengelyen túl, további hét területen adjon információt az emberi magatartásról. Ez a hét terület három dimenzióból és négy negyedből épül fel. Ezeknek az értékeit a 14. és 15. számú táblázatok tartalmazzák.

RaDAR negyedek	Értékek
Extravertált	21,90 %
Együttműködő	27,18 %
Gyakorlatias	27,77 %
Autonóm	23,15 %

14.táblázat: A gyógypedagógus pedagógus I. RaDAR profil negyedeinek értékei

A 14. táblázatban látható, hogy a gyógypedagógusokkal szemben a szervező negyedben vannak a leghangsúlyosabb elvárások. Ezt a negyedet a már korábban részletezett gyakorlatias és kitartó viselkedések alkotják. Ehhez nagyon hasonló mértékben kell működtetnie az együttműködő negyedét a munkatársaknak, mely az együttműködő és a

lojális tengelyeket tartalmazza. A szakértők szerint legkevésbé az extravenzió negyedhez tartozó készségek gyakorlására van szüksége egy munkatársnak. Ezt a negyedet az optimizmus és a megnyerő tengelyek értékének összege adja.

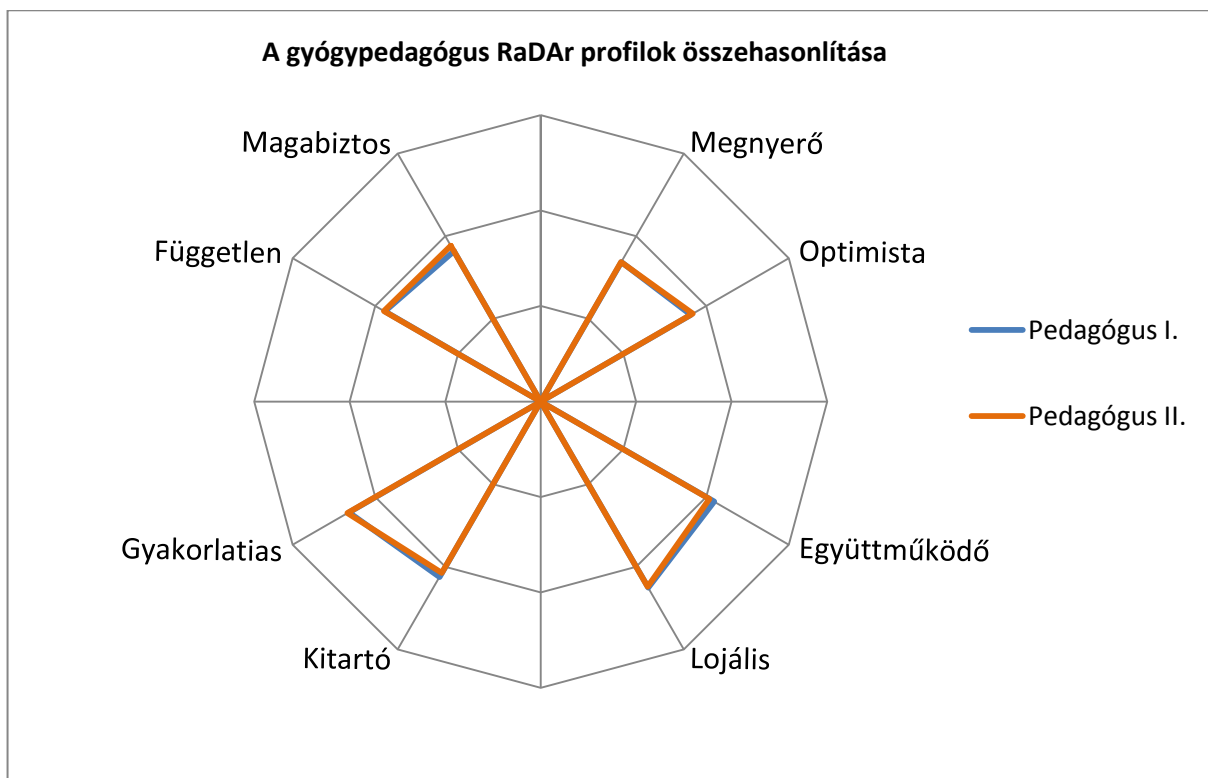
Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
49,08%	50,92%
Dinamikus	Stabil
45,05%	54,95%
Vezető	Megvalósító
51,28%	48,72%

15.táblázat: A gyógypedagógus pedagógus I. RaDAR profil dimenzióinak értékei

A RaDAR dimenziók értéke alapján a gyógypedagógusoktól tartalomorientációt, stabilitást és vezetői készségeket várnak el a szakértők. A tartalomorientáció azt jelenti, hogy egy gyógypedagógusnak a munkavégzés során a feladatai tartalmát, az objektív tényeket és a produktumokat kell első sorban szem előtt tartania, szemben az emberi kapcsolatokkal, érzelmi viszonyokkal. Stabilitásának köszönhetően a meglévő kapcsolataiban jól tájékozódik, reakciói kiszámíthatóak, a feladatait a meghatározott szabályozók, protokollok szerint végzi. Vezetőként képes arra, hogy átlássa a nevelési-oktatási, vagy egyéb folyamatokat, azokat irányítsa, képes legyen arra, hogy összehangolja az elvégzendő feladatokat az arra megfelelő emberrel.

Pedagógus II.

Az előzőekben bemutattuk, hogy milyen eredményeket kapunk a pedagógus I. szinten, ha a szakértői elvárásokat a RaDAR viselkedés elemző és fejlesztő tesztrendszer szempontjai alapján elemezzük. A következőkben a pedagógus II. szintet szeretnénk összehasonlítani a pedagógus I. vizsgálata során tapasztaltakkal. A 6. számú ábrán láthatóak a gyógypedagógus pedagógus I. és pedagógus II. grafikus profilja.

6. ábra: A gyógypedagógus - pedagógus I. és pedagógus II. RaDar profiljainak összehasonlítása

A 6. számú ábra alapján igen kis eltéréseket látunk a gyógypedagógus pedagógus I. és pedagógus II. szintek között. Az egyes tengelyek pontos értékeit a 16. számú táblázat tartalmazza.

	Pedagógus I.		Pedagógus II.	
RaDAr tengely	Értékek	Rangsor	Értékek	Rangsor
Megnyerő	10,55%	8.	10,53%	8.
Optimista	11,36%	6./ 7.	11,50%	7.
Együttműködő	13,11%	4.	12,75%	4.
Lojális	14,07%	2.	14,00%	2.
Kitartó	13,26%	3.	12,96%	3.
Gyakorlatias	14,51%	1.	14,62%	1.
Független	11,79%	5.	11,85%	5.
Magabiztos	11,36%	6./ 7.	11,78%	6.

16.táblázat: A gyógypedagógus - pedagógus I. és pedagógus II. RaDAr tengely értékeinek összehasonlítása

A pontos értékek alapján az látható, az évek számával egyre nagyobbak az elvárások a magabiztosság területén. Ugyanakkor csökkenő tendenciát mutatnak az együttműködő és kitartó tengelyek, vagyis a gyakorlottabb munkatársakkal szemben alacsonyabbak az elvárások a tervezettség, szervezettség, valamint a csapatmunka területén.

RaDAr negyedek	Pedagógus I.	Pedagógus II.
Extravertált	21,90 %	22,04 %
Együttműködő	27,18 %	26,75 %
Szervező	27,77 %	27,58 %
Autonóm	23, 15 %	23,63 %

17.táblázat: A gyógypedagógus – pedagógus I. RaDAr negyed értékei

A RaDAr negyedek értékei a 17. számú összehasonlító táblázatban láthatóak. Az egyes negyedek fontossági sorrendjében nincs változás. Továbbra is a szervezői negyed a legjelentősebb. Ezek utána az együttműködés területén kifejezettek az elvárások a munkatársakkal szemben. Legkevésbé pedig az extravertált negyed működtetésére van szüksége egy gyógypedagógusnak a szakértők szerint. A pontos értékekben már vannak

kisebbségek. Az együttműködés és a szervező negyedek aránya csökkenő, míg az extravertált és az autonóm negyedek növekvő tendenciát mutatnak a munkatapasztalattal.

	RaDAr dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Pedagógus I.	49,08%	50,92%
Pedagógus II.	48,79%	51,21%
	Dinamikus	Stabil
Pedagógus I.	45,05%	54,95%
Pedagógus II.	45,67%	54,33%
	Vezető	Megvalósító
Pedagógus I.	51,28%	48,72%
Pedagógus II.	51,91%	48,09%

18.táblázat: A gyógypedagógus – pedagógus I. RaDAr dimenziók értékei

A RaDAr dimenziók tekintetében a gyakorlottsággal tovább növekednek a követelmények a tartalomorientáció és a vezetői készségek területén. A stabilitás ezzel szemben csökkenő tendenciát mutat, vagyis a tapasztaltabb munkatársaktól valamivel nagyobb rugalmasságot, improvizáló készséget várnak el a szakértők.

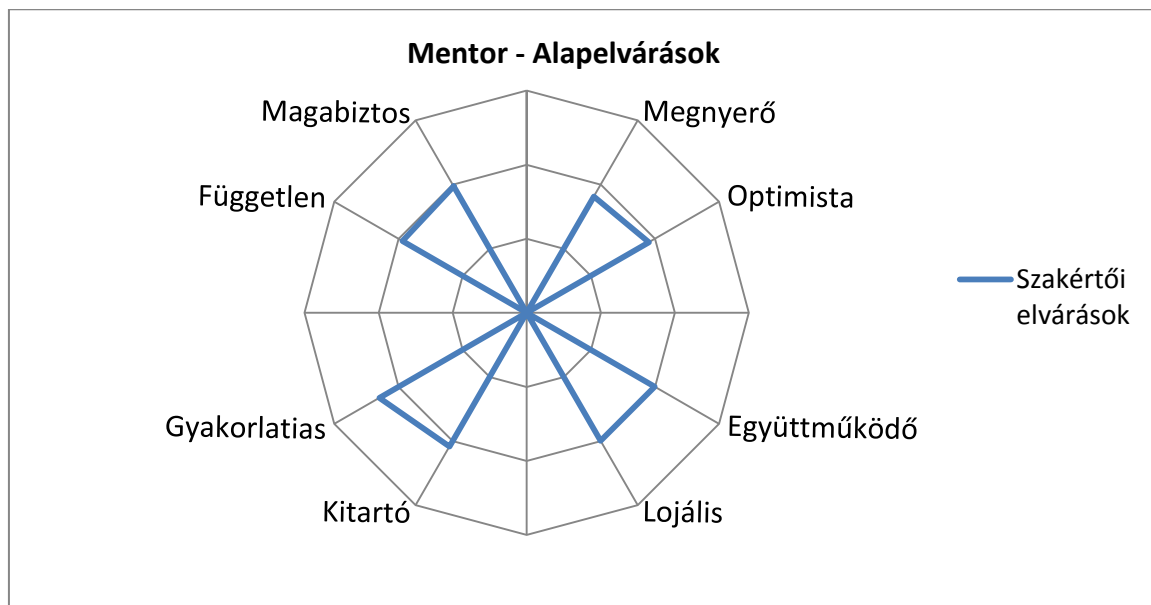
Összességében a gyógypedagógusoktól objektivitást, kiszámíthatóságot és elkötelezettséget, odaadást vár el a szakma. Számottevő különbségeket a pedagógus I. és II. szintek között, a RaDAr viselkedés elemző és fejlesztő tesztrendszer szempontjai alapján nem találtunk.

A mentori elvárások RaDAr profilja

Alapelvárások

A különböző mentorok között első sorban nem a munkában eltöltött évek alapján tudunk eltéréseket meghatározni, hanem aszerint, hogy a kollega kikkel gyakorolja a mentori feladatait. A szakértők megfogalmaztak olyan általános elvárásokat, amelyek minden mentor munkatárssal szemben érvényesek, függetlenül attól, hogy pontosan milyen területen dolgozik. Ezen kívül még három mondatlista született, mely az előzőt egészíti ki, pontosítja annak megfelelően, hogy a pedagógus munkatárs hallgatókkal, gyakornokokkal vagy kollegákkal foglalkozik. A szakértői elvárások elemzése során így összesen négy RaDAr profil született. Azonban a gyakorlatban ez csupán három, különböző feladatokat ellátó munkakört jelent.

A következőkben először bemutatjuk azokat az elvárásokat, melyeket mindhárom mentor típusnak teljesítenie kell. Az általános követelmények után kitérünk arra, hogy a különböző típusok között milyen hasonlóságokat vagy különbségeket találtunk. Az alap kritériumok elemzése során kapott RaDAr profil grafikus ábrázolása az 7. ábrán látható, a tengelyek pontos eredményeit az 19. táblázat tartalmazza.

7.ábra: A mentori alapelvárások RaDAr profilja

A RaDAR ábráról jól látszik, hogy a gyakorlatiasság az a terület, amin a leghatékonyabban kell viselkedniük általában a mentoroknak. Egy mentor képes a különböző elméleti, pl. pszichológiai ismereteit a mentori munkája során hasznosítani. Képes arra, hogy kiválassza, alkalmazza és be is mutassa módszereit. Képes felmérni és tájékozódni a mentoráltak képességeiről, tanulási szokásairól, motivációiról és attitűdjeiről. Tanulóiról képes reális képet kialakítani, ami mentoráltjai felé is tud közvetíteni. Szemlélete a megismerésen alapszik. Objektív és sokoldalú értékelésre törekszik. Képes az értékelés különböző céljainak és szintjeinek megfelelő értékelési formák, módszerek meghatározására, az értékelés eredményeinek felhasználására. Visszajelzést ad a mentoráltaknak. Alkalmas a mentoráltak munkájának reflektív és fejlesztő értékelésére, képes konstruktív kritika megfogalmazására. Képes a tudatos visszajelzésekre, felméri a visszajelzés fontosságát, lehetséges következményeit, fejlesztő hatását. Hisz az objektív értékelésben. Képes olyan órák megtartására, amelyek mintaként szolgálhatnak a mentoráltaknak. Tudását képes átadni, azt úgy bemutatni, hogy az tanulságos legyen a résztvevők számára. Gyakorlati tanácsai szakszerűek, módszertanilag megalapozottak. Képes a konfliktuskezelésre, a problémás helyzetek megoldására. Konfliktuskezelése megoldásközpontú.

Vizsgálatunk eredménye szerint a második legfontosabb viselkedés csoport a kitartás, ami elvárható egy mentortól. Egy mentor jó tervező, szervező készséggel rendelkezik. Képes arra, hogy tervező tevékenységébe beépítse a szaktudományi és szakmódszertani fejlesztések legújabb irányait. Tervező, szervező képessége alkalmassá teszi arra, hogy mentoráltjai számára bemutassa, milyen módon lehet eredményesen kialakítani, előkészíteni egy-egy tanítási egységet, tanórát vagy foglalkozást, és hogy ezek hogyan helyezkednek el a nevelés rendszerében. Képes a rendszerszintű gondolkodásra. Képes arra, hogy a pedagógiai folyamatokat rendszerben lássa, és úgy is kezelje.

Az együttműködés és a lojalitás foglalják el a kapott rangsorban a harmadik és negyedik helyeket. A pontos értékeket az 19. számú táblázat tartalmazza.

RaDAr tengely	Érték	Rangsor
Megnyerő	11,33%	8.
Optimista	11,90%	7.
Együttműködő	12,47%	3./4.
Lojális	12,47%	3./4.
Kitartó	13,05%	2.
Gyakorlatias	14,35%	1.
Független	12,11%	6.
Magabiztos	12,32%	5.

19.táblázat: A mentori alapelvárások RaDAr tengely értékei

Az együttműködést számos területen kell alkalmaznia egy mentornak a munkája során. Elkötelezett a csoport- és a csapatmunka mellett. Kooperatív technikákat jól alkalmaz. Képes olyan helyzeteket teremteni, amelyek biztosítják a diákoknak, mentoráltaknak a közösséggé fejlődést. Bizalomteljes, pozitív, támogató légkörben dolgozik szívesen a mentoráltjaival. Képes támogató légkört, kapcsolatot teremteni mentoráltjaival. Mentoráltjaival is segítő kapcsolat kialakítására törekszik, képes a velük való együttműködésre, képes támogatni őket sikereik és kudarcaik feldolgozásában. Segítőkészség jellemzi.

A lojalitás, azaz az elkötelezettség a mentori munkában is, hasonlóan már pedagógus profilokhoz, az egyéni igényekre való odafigyelésben, a tanulóközpontú, differenciált módszertan alkalmazásában jelenik meg leggyakrabban. Mentoráltjainak is meg tudja mutatni, hogyan kell a rászoruló gyerekeknek egyéni támogatást nyújtani. Szemléletének középpontjában a mentoráltak egyéni kompetenciái vannak, figyel azok fejlesztésére. Az egyéni igényekre való figyelem mellett a másik nagyon fontos terület, ahol az elkötelezettség gyakorlására van szükség az a társadalmi és mentori felelősség vállalása. A közös és egyéni értékek megláttatására és elfogadására nevel, ezt közvetíti a mentoráltjai felé is.

A következő négy RaDAr tengelyek azok, amelyek a szakértői vélemény szerint kevésbé jelentősek, a mentori munka során, az előzőekhez képest ritkábban

alkalmazandóak. Ezt nem azt jelenti, hogy ezeket a viselkedéseket egyáltalán nem kell gyakorolnia egy mentornak. A következőkben leírjuk, hogy ezeken a területeken mik a mentorokkal szemben támasztott követelmények.

A kialakult rangsorban az ötödik helyen a magabiztos található. Rendelkezik személyes pályaképpel, ars poetikával; önmaga számára megfogalmazza személyes és szakmai céljait, ezek megvalósításáért tudatosan cselekszik. A mentor céltudatosságot alkalmazva kijelöli a mentoráltak számára a fejlesztési lehetőségeket. Tudatosan ad nekik visszajelzést eredményeikről. Kommunikációjával, kérdéskultúrájával fejleszti a mentorált problémamegoldó képességét. Képes az árnyalt, differenciált kommunikációra: megtalálja a megfelelő stílust a különböző partnerekkel. Fontos számára az érthető, hiteles, lényegre törő kommunikáció. Képes a mentoráltak kommunikációjának fejlődését támogatni. Tiszteletben tart másokat.

Függetlenséget akkor kell tanúsítania egy mentornak, amikor felelősséget vállal szakmai döntéseiért, megnyilatkozásaiért, cselekedeteiért. Nevelő-oktató munkáját áthatja a minőségért érzett felelősségvállalása. Munkája során alkalmazza az önismeretre épülő önfejlesztési technikákat, képes a mentorálti önreflexió támogatására is. Képes a kritikai észrevételek elfogadására. Fontosnak tartja az egyenlő bánásmódot, mentes az előítéletektől. Hisz a társadalmi egyenlőségben, aktívan kiáll a jogegyenlőség, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és egyének mellett.

Az optimista és a megnyerő viselkedések azok, amikre legritkábban van szüksége egy mentornak ahhoz, hogy eredményesen, hatékonyan végezze a munkáját.

Optimizmus mértéke azt mutatja meg, hogy mennyire van szükség kreativitásra, innovatív szemléletre, inspiráló légkör kialakítására. Egy mentor esetében fontos, hogy részt vegyen innovációs folyamatokban, hogy legyen nyitott az új ismeretekre. Önmagát folyamatosan fejleszti, önművelést gyakorol. Tudatosan foglalkozik a tanulók motiválásának kérdésével, képes a belső motiváció növelésére. Hisz a fejleszthetőségben és élethosszig tartó tanulásban.

Az érdeklődő magatartások közül a mentori munka során első sorban a jó kommunikációs és kapcsolatteremtő készségeken van a hangsúly. Nyitott arra, hogy tudását másokkal megossza, tapasztalatait hatékonyan át is tudja adni. Érdeklődik a szakmája kapcsolódó innovációk, kutatási eredmények iránt, valamint kíváncsi a másik fél személyére is.

A RaDAR tengelyei után lehetőség van megvizsgálni azt is, hogy az egyes negyedek milyen értékeket vettek fel. Az eredmények a 20. táblázatban láthatóak

RaDAR negyedek	
Extravertált	23,23 %
Együttműködő	24,95 %
Szervező	27,39 %
Autonóm	24,43 %

20.táblázat: A mentori alapelvárások RaDAR negyed értékei

A legnagyobb mértékben arra van szükség, hogy egy mentor a szervező negyedre jellemző viselkedéseket alkalmazza hatékonyan. Ehhez a negyedhez tartozik a már korábban leírt gyakorlatiasság és kitartás. Második helyen a rangsorban az együttműködő negyed található, ami az együttműködő és lojális tengelyek összegének köszönhető. A legalacsonyabb értéket az extravertált negyed mutatja, vagyis egy mentor esetében kevésbé dominánsak a partneri kapcsolatok építéséhez szükséges kommunikációs és kapcsolatteremtő készségek, valamint a kreativitás, életigenlés.

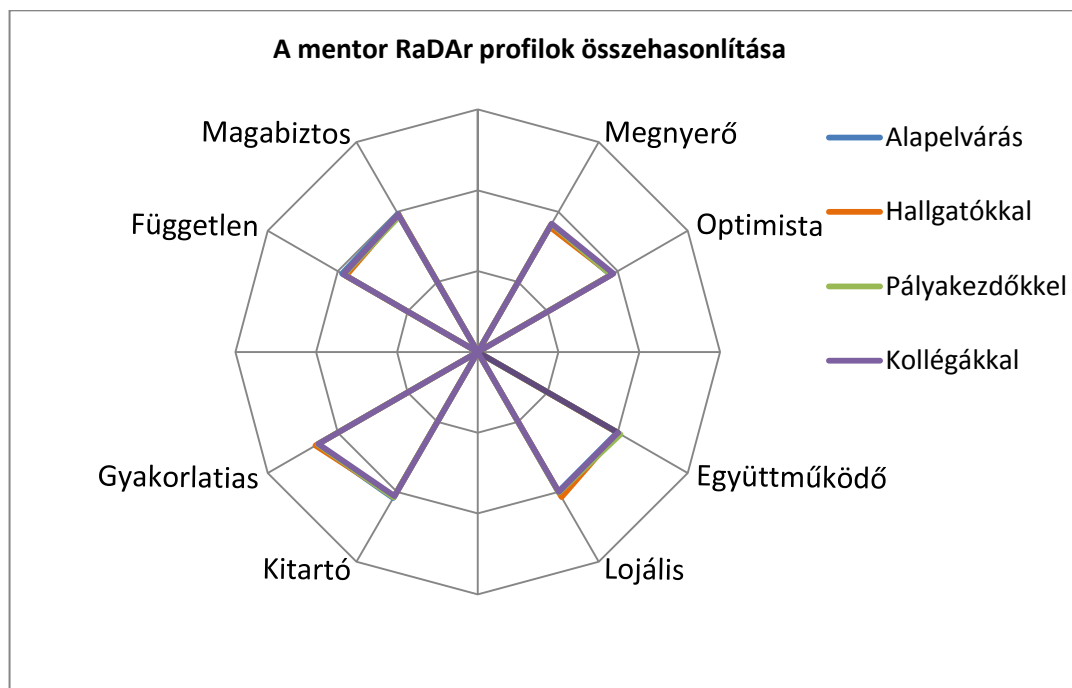
RaDAR dimenziók	
Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
48,18%	51,82%
Dinamikus	Stabil
47,66%	52,34%
Vezető	Megvalósító
51,04%	48,96%

21.táblázat: A mentori alapelvárások RaDAR dimenziók értékei

Végezetül, ha megvizsgáljuk a RaDAR dimenziók eredményeit, akkor azt láthatjuk, hogy egy mentorral szemben az az elvárás, hogy képes legyen tartalomorientáltan, stabilan és vezetőként működni. Ezt azt jelenti, hogy a feladatai elvégzése során képesnek kell lennie az objektív tartalmat, az eredményt szem előtt tartani, szemben az emberi kapcsolatokkal, érzelmekkel. A folyamatokat kiszámíthatóan, az előre meghatározott tervek, szabályozók, protokollok alapján végezze. Újító szellemre, rögtönzésre, a rugalmas reagálásra kevésbé van szüksége. Vezetőként képesnek kell lennie arra, hogy átlássa a folyamatokat, képes legyen megragadni a lehetőségeket, és összehangolni a feladatokat a személye kompetenciákkal.

Mentori szintek összehasonlítása

Az alapelvárásokon kívül elkészült a hallgatókkal, gyakoronokokkal és kollegákkal foglalkozó mentorok profilja is. A következőkben összehasonlítjuk az egyes értékeket, és bemutatjuk, hogy a RaDAR szempontjai szerint milyen hasonlóságok, egyezések vagy különbségek fedezhetőek fel. A 8. ábrán látható grafikusán ábrázolva a négy profil.

8.ábra: A mentori RaDAR profilok összehasonlítása

Az ábrán jól látszik, hogy igen karakteres különbséget nem találtunk az egyes profilok között. Kisebb változások tapasztalhatóak az egyes tengelyek értékeiben és a rangsorban

elfoglalt helyük tekintetében is. A 21. táblázatban láthatóak a pontos értékek. Szürke színnel jelöltük azokat a viselkedés csoportokat, amelyeknek a rangsorban elfoglalt helyzete azonos az egyes profiloknál.

	Alapelvárás		Hallgatókkal		Pályakezdőkkel		Kollégákkal	
RaDaR tengely	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor
Megnyerő	11,33%	8.	11,16%	8.	11,41%	8.	11,46%	8.
Optimista	11,90%	7.	11,97%	6.	11,91%	7.	12,12%	6.
Együttműködő	12,47%	3./4.	12,49%	4.	12,75%	3.	12,52%	3./4.
Lojális	12,47%	3./4.	12,96%	2.	12,56%	4.	12,52%	3./4.
Kitartó	13,05%	2.	12,92%	3.	13,00%	2.	12,87%	2.
Gyakorlatias	14,35%	1.	14,48%	1.	14,29%	1.	14,23%	1.
Független	12,11%	6.	11,78%	7.	11,96%	6.	12,02%	7.
Magabiztos	12,32%	5.	12,25%	5.	12,11%	5.	12,27%	5.

21.táblázat: A mentori RaDaR tengely értékek összehasonlítása

Bár a megnyerő viselkedések mindegyik profilnál az utolsó helyek állnak a rangsorban, némi különbség van az értékek között. Érdekes eredmény, hogy a kollégákkal foglalkozó mentorokkal szemben a legnagyobb az elvárás a jó kommunikációs és kapcsolatépítési készségek, tudásmegosztás tekintetében, míg ugyanez a hallgatókkal foglalkozó mentorok esetében a legalacsonyabb.

Az eredmények szerint a kollégákkal foglalkozó mentoroknak van legnagyobb szükségük optimizmusra, kreativitásra. Ez magában foglalja azt a készséget is, hogy valaki képes legyen másokat lelkesíteni, inspirálni.

Az együttműködő készsége tekintetében is vannak eltérések a szakértői elvárásokban. A pályakezdőkkel foglalkozó munkatársak esetében a legmagasabb ez az érték, és az alapelvárások között a legalacsonyabb.

A hallgatókkal foglalkozó munkatársak esetében a lojalitás igen nagy eltérést mutat a többi profilhoz képest, pozitív irányban. Itt van tehát a legnagyobb jelentősége az egyéni igényeknek, a differenciálásnak, és az intézményi értékek képviselésének, felelősségvállalásnak.

A kitartás értéke mind a négy profil tekintetében igen magas. Érdekes, hogy bár a hallgatókkal foglalkozó munkatársak esetében csak a harmadik legfontosabb elvárás a munkatársakkal szemben, azonban a legalacsonyabb értéket a kollégákkal foglalkozó

mentorok esetében mutatja ez a tengely. Ezek szerint, a többi mentorhoz képest, itt van legkevesbé szükség a tervezésre, szervezésre, a pontos és precíz munkavégzésre.

A gyakorlatiasság nagy jelentős pontszámbeli különbségekkel vezeti a rangsort mindegyik profil esetében. A legmagasabb a hallgatókkal foglalkozó mentorok esetében. Itt van legnagyobb mértékben szükség az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására, az objektív értékelésre. Ugyanez a követelmény a kollégákkal foglalkozó mentoroknál a legalacsonyabb.

Alacsony értéket mutat a függetlenség mind a négy profil esetében. Érdekes, hogy az alapelvárásokban a legmagasabb értéke. A szakosodott munkatársak esetében ennek jelentősége már csökken. Valószínűleg más viselkedés csoportok ennél fontosabbnak bizonyultak.

A magabiztosság mind a négy profilnál az ötödik helyen, a ritkábban alkalmazandó viselkedések közé tartozik. Az alapelvárásoknál, a többi profilhoz képest, még magasabb az értéke, de a konkrét követelmények mellett már jobban háttérbe szorul a jelentősége.

Miután külön-külön megvizsgáltuk az egyes tengelyeket, áttérünk a RaDAR negyedeinek minőségi áttekintésére. Az értékek az 22. táblázatban láthatóak.

RaDAR negyedek	Alapelvárás	Hallgatókkal	Pályakezdőkkel	Kollégákkal
Extravertált	23,23 %	23,12 %	23,33 %	23,58 %
Együtműködő	24,95 %	25,45 %	25,31 %	25,04 %
Szervező	27,39 %	27,40 %	27,30 %	27,10 %
Autonóm	24,43 %	24,13 %	24,07 %	24,28 %

22.táblázat: A mentori RaDAR negyedek értékeinek összehasonlítása

Alapvetően az látszik, hogy bár a negyedek pontos értékeiben van eltérés a sorrendjük, dominanciájuk az elvárásokban nem változott. Továbbra is a legnagyobb mértékben a szervező és az együtműködő negyedre jellemző viselkedéseket várják el munkatársaktól. Legkisebb mértékben az extravertált magatartásokra van szükségük a mentoroknak a szakértők szerint.

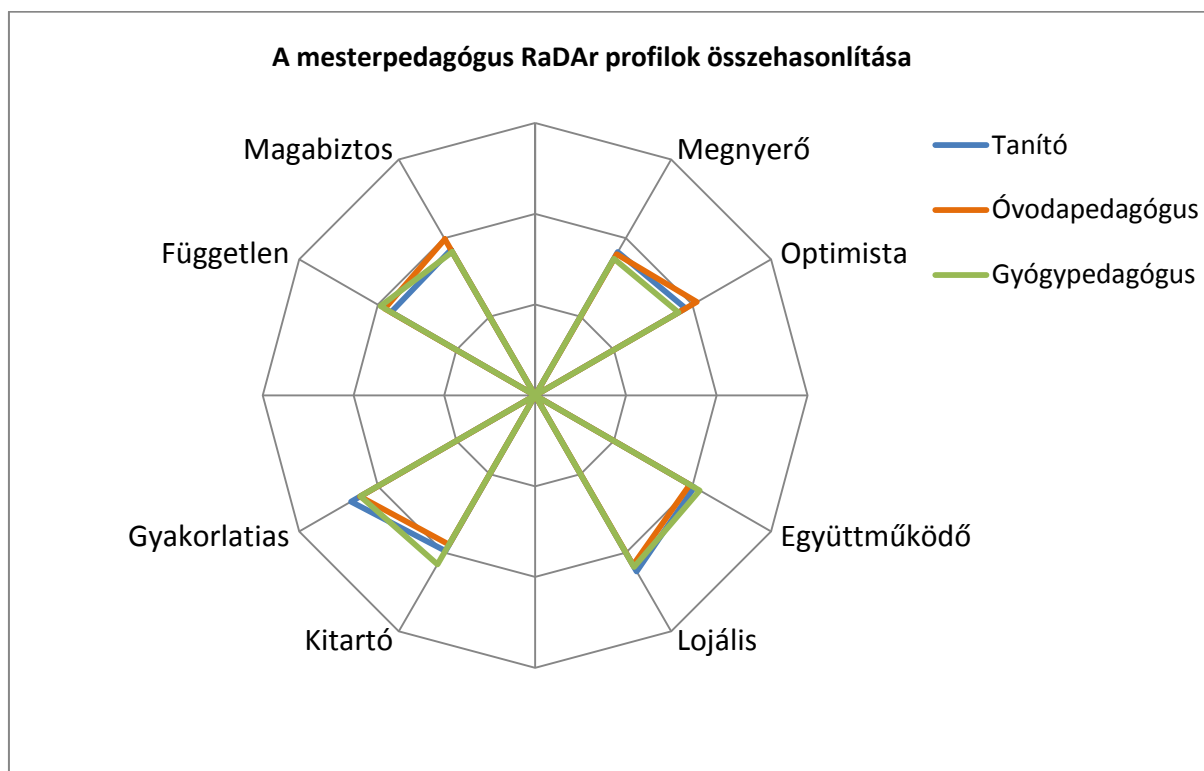
	RaDAR dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Alapelvárás	48,18%	51,82%
Hallgatókkal	48,58%	51,42%
Pályakezdőkkel	48,64%	51,36%
Kollégákkal	48,62%	51,38%
	Dinamikus	Stabil
Alapelvárás	47,66%	52,34%
Hallgatókkal	47,15%	52,85%
Pályakezdőkkel	47,39%	52,61%
Kollégákkal	47,86%	52,14%
	Vezető	Megvalósító
Alapelvárás	51,04%	48,96%
Hallgatókkal	51,66%	48,34%
Pályakezdőkkel	50,87%	49,13%
Kollégákkal	51,13%	48,87%

23.táblázat: A mentori RaDAR dimenziók értékeinek összehasonlítása

A RaDAR dimenziók esetében hasonló jelenséget látunk, mint a RaDAR negyedeinél. A pontos értékekben, arányokban vannak kisebb-nagyobb különbségek eltérések, de ez az egyes dimenziók dominanciáját nem befolyásolja olyan mértékben, hogy ellentétes hangsúlyok alakuljanak ki.

A mesterpedagógusi elvárások RaDAR profilja

A szakértői elvárások során kiemelt kérdésként kezeltük, hogy a mesterpedagógusok profiljai milyen jellegzetességeket fognak mutatni. Kérdés volt, hogy találunk-e valamilyen könnyen azonosítható, speciális tényezőt, ami megkülönbözteti a mesterpedagógusokat a pedagógus I. illetve II. szintektől, illetve mik azok a tényezők, amik pedig hasonlóságot mutatnak. A 9. számú ábrán látható a tanító, óvodapedagógus és gyógypedagógus profilok mesterpedagógus szintjei.

9.ábra: A mesterpedagógus RaDAR profilok összehasonlítása

Az ábrán látható, hogy vannak olyan tengelyek, amik eltérő értéket mutatnak az egyes profiloknál. A pontos eredményeket az 24. táblázatban hasonlítottuk össze.

	Tanító		Óvodapedagógus		Gyógyypedagógus		Különbségek
RaDAr tengely	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	
Megnyerő	11,39%	8.	11,23%	8.	10,86%	8.	0,53 %
Optimista	11,97%	5.	12,86%	3.	11,40%	6./7.	1,46 %
Együttműködő	12,64%	3.	12,30%	5.	13,09%	4.	0,79 %
Lojális	13,99%	2.	13,48%	2.	13,63%	2.	0,51 %
Kitartó	12,36%	4.	11,85%	7.	13,43%	3.	1,58 %
Gyakorlatias	14,62%	1.	13,92%	1.	13,90%	1.	0,7 %
Független	11,44%	7.	11,96%	6.	12,28%	5.	0,84 %
Magabiztos	11,59%	6.	12,41%	4.	11,40%	6./7.	1,01 %

24.táblázat: A mesterpedagógus RaDAr profilok tengely értékek összehasonlítása

Az egyes tengelyek értékeinek minőségi elemzése alapján látható, hogy mindösszesen három olyan viselkedés csoport található, amelyeknek ugyanaz a rangsorban elfoglalt helye. A táblázat utolsó oszlopában jelöltük azt a számot, hogy mekkora az adott tengely legmagasabb és legalacsonyabb értéke közötti különbség. Megállapítható, hogy azok a tengelyek rendelkeznek a legalacsonyabb deviációval, melyeknek a rangsorban elfoglalt helyzete sem változott.

A megnyerő tengely értéke alacsony eltérést mutat az egyes profilok között, abban tehát nagyjából megegyezik a szakértők véleménye, hogy a hatékony mesterpedagógusi munkához az érdeklődő viselkedésre, új ismeretségek kialakításának képességére van a legkevésbé szükség.

Az optimista tengely értéke nagy eltéréseket mutat az egyes profilok tekintetében. A szakértői vélemények alapján az óvodapedagógus mesterpedagógusoknál van leginkább szükség arra, hogy kreatívak, optimisták, életigenlőek legyenek.

Az együttműködés értéke közepes eltéréseket mutat az egyes profilok között. Rangsorban elfoglalt pozíciója alapján is változatos a helyzete. Elemzésünk szerint a gyógyypedagógus mesterpedagógusoknál a legfontosabb, hogy nagy mértékben

együttműködőek legyenek. Ugyanez a tengely az óvodapedagógusok esetében mutatja a legalacsonyabb értéket.

A következő tengely, a lojalitás rangsorban lefoglalt helyzete mind a három vizsgált profil esetében a második. A pontos értékek közötti eltérés ezen a tengelyen a legalacsonyabb. Ebből arra következtethetünk, hogy a szakértők között egyetértés van abban, hogy függetlenül a pontos munkakörtől, egy mesterpedagógusnak nagy mértékben kell elkötelezettnek, lojálisnak lennie.

Ebben az összehasonlításban a kitartás értékei és rangsorban elfoglalt helyzete mutatja a legnagyobb változatosságot. A szakértők vélemény szerint az gyógypedagógus mesterpedagógusokkal szemben a legmagasabb az elvárás a tervezés, szervezés, pontosság területén, míg az óvodapedagógus mesterpedagógusokkal szemben a legalacsonyabb.

A gyakorlatiasság mindhárom profil esetében a leghatékonyabb viselkedés, annak ellenére, hogy a pontos érték közepes mértékű eltéréseket mutat az egyes profiloknál. A szakértők úgy vélik, hogy az ismeretek gyakorlati alkalmazása, az objektív értékelés, a reális szemlélet, a lényeglátás képessége azok a magatartások, amikre a legnagyobb mértékben szüksége van egy mesterpedagógusnak a munkája során.

Elemzésünk szerint a tengelyek tekintetében számos különbséget találunk. Ami közös elemként az eddigiek alapján megragadható a mesterpedagógusok profiljában azok a magas elvárások a gyakorlatiasság, és a lojalalítás területén, valamint az érdeklődő, megnyerő magatartások alacsony aránya. A tengelyek után megvizsgáltuk, hogy a RaDAr negyedek eredményeit, melyet a 25. táblázatban mutatunk be.

RaDAr negyedek	Tanító	Óvodapedagógus	Gyógypedagógus	Különbségek
Extravertált	23,37 %	24,09 %	22,27 %	1,82 %
Együttműködő	26,63 %	25,77 %	26,72 %	0,95 %
Szervező	26,97 %	25,77 %	27,33 %	1, 56 %
Autonóm	23,03 %	24,37 %	23,68 %	1,34 %

25.táblázat: A mesterpedagógus RaDAr profil negyedek értékeinek összehasonlítása

A három profil negyedeinek elemzéséből az látszik, hogy mindegyik esetben a két legfontosabb negyed a szervező és az együttműködő. Ezeknek a pontos értékei mutatnak különbségeket az egyes profilok között. Az együttműködő negyed tekintetében a legkisebb a különbség a profilok pontszámai között, vagyis a szakértők elvárásai ezen a területen egybehangzóak. A tanító mesterpedagógus profil némileg eltér a másik kettőtől, mivel itt nem az extravertió, hanem az autonómia negyed értéke a legalacsonyabb.

	RaDAr dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Tanító	50,00%	50,00%
Óvodapedagógus	49,86%	50,14%
Gyógyypedagógus	48,99%	51,01%
	Dinamikus	Stabil
Tanító	46,39%	53,61%
Óvodapedagógus	48,46%	51,54%
Gyógyypedagógus	45,95%	54,05%
	Vezető	Megvalósító
Tanító	52,16%	47,84%
Óvodapedagógus	52,67%	47,33%
Gyógyypedagógus	50,34%	49,66%

26.táblázat: A mesterpedagógus RaDAr profil dimenziók értékeinek összehasonlítása

A dimenziókat vizsgálva a közös mintázat, ami látszik, hogy mesterpedagógusokkal szemben az az elvárás, hogy inkább tartalomorientáltak, stabilak és vezetők legyenek. Képesnek kell lenniük, hogy a feladataik objektív tartalmára koncentráljanak. Munkájukat az eredmények tükrében végezzék. A szakértők azt javasolják, hogy inkább tervezetten, az előre meghatározott szabályok és eljárások szerint végezzék a munkájukat, szemben a váratlan változtatásokkal, improvizálással. A vezetői viselkedéseket aktivizálva tudniuk kell meglátni a lehetőségeket, élni azokkal, átlátni a folyamatokat elejétől a végéig, és minden feladatra megtalálni a megfelelő embert.

Ha megnézzük a pontos értékeket, akkor azt látjuk, hogy a kapcsolat- és tartalomorientáció a tanítók esetében teljesen kiegyensúlyozott. A feladatra való összpontosítás követelménye a gyógypedagógus mesterpedagógusok esetében a legkifejezettebb.

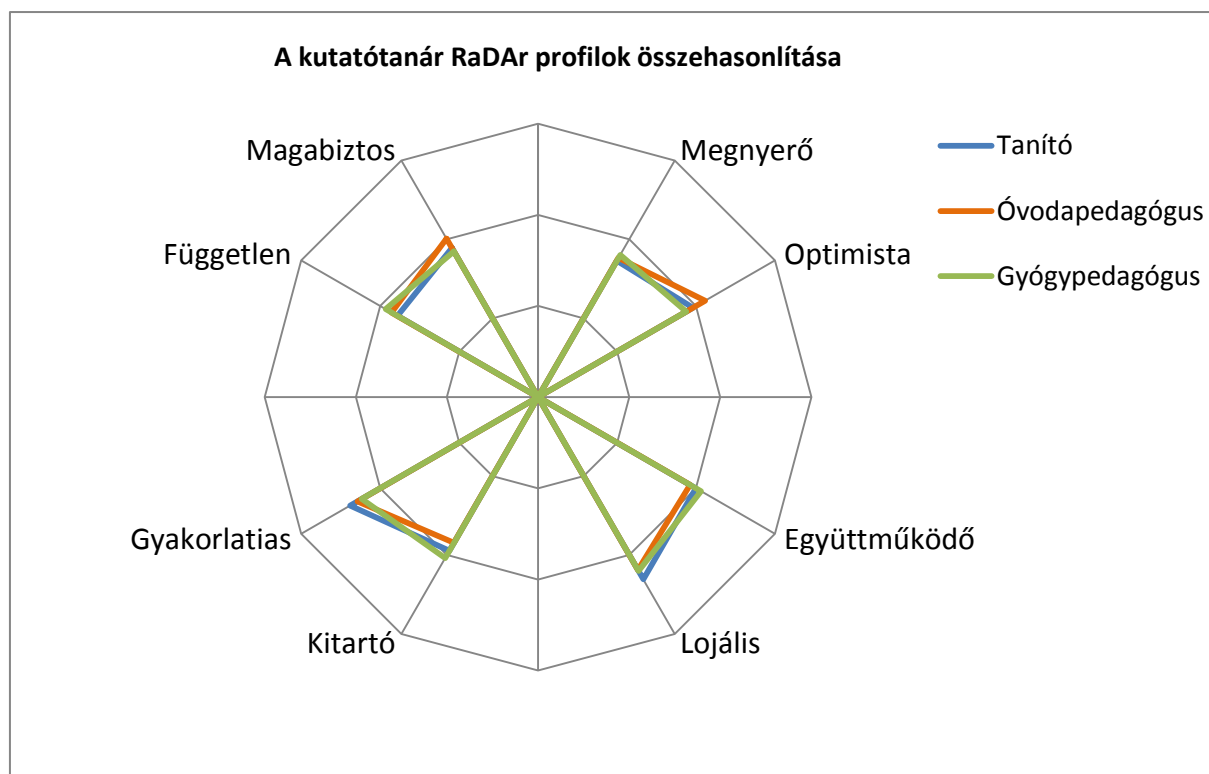
A legstabilabbnak, legkiszámíthatóbbnak a gyógypedagógus mesterpedagógusoknak kell lenniük, a legtöbb rugalmasságot pedig az óvodapedagógus mesterpedagógusoktól várnak el, de alapvetően ők is szabályozottan működnek.

A vezetői és megvalósítói magatartások között a gyógypedagógus mesterpedagógusoknál legkisebb a különbség. A vizsgált három profil közül itt a legfontosabb, hogy egy folyamatban megvalósítóként, vagyis a feladatokat kivitelezőkként is tudjanak működni.

Összegzésként az mondható el, hogy a három mentor profil nem mutat teljesen egységet képet. A minőségi elemzés során számos különbséget találtunk. Ami azonban hasonló, vagy azonos az egyes profilok között, hogy a szervező és az együttműködő negyedek dominánsak. Ezeken belül legfőképpen a gyakorlatias és lojális viselkedés csoportoknál egyértelmű, hogy a szakértők magas hatékonyságot várnak el ezeken a területeken a mesterpedagógusoktól. A munkatársakkal szemben az a követelmény, hogy képesnek kell lenniük a feladataikat, kiszámítható és szabályozott körülmények között végezni, inkább objektíven, a feladat tartalmára koncentrálva. Vezetői készségeiknek köszönhetően tudniuk kell a nevelési-oktatási folyamatokat szerezni, irányítani.

A kutatótanári elvárások RaDAr profilja

Elemzésünk során a kutatótanárok profiljait kiemelten kezeltük. Fokozott figyelmet fordítottunk arra, hogy vajon megfigyelhetőek-e jellegzetességek ezeken a területeken, ami hozzásegíthetné a szakértőket ahhoz, hogy jobban meg tudják ragadni ezeknek a szinteknek a specifikumait. A 10. számú ábrán látható a tanító, óvodapedagógus és gyógypedagógus profilok kutatótanár szintjei.

10.ábra: A kutatótanár RaDAr profilok összehasonlítása

A grafikus ábrán jól látható, hogy vannak olyan tengelyek, amik eltérő értéket mutatnak az egyes profiloknál. A pontos eredményeket a 27. táblázatban hasonlítottuk össze.

	Tanító		Óvodapedagógus		Gyógyypedagógus		Különbségek
RaDAr tengely	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	
Megnyerő	10,80%	8.	11,03%	8.	11,27%	8.	0,24 %
Optimista	12,27%	4.	13,24%	3.	11,74%	6.	1,5 %
Együttműködő	12,50%	3.	12,04%	5.	12,89%	3.	0,85 %
Lojális	14,42%	2.	13,68%	2.	13,77%	2.	0,74 %
Kitartó	12,16%	5.	11,54%	7.	12,75%	4.	1,21 %
Gyakorlatias	14,88%	1.	14,31%	1.	13,97%	1.	0,91 %
Független	11,14%	7.	11,60%	6.	12,08%	5.	0,94 %
Magabiztos	11,82%	6.	12,55%	4.	11,54%	7.	1,01 %

27.táblázat: A kutatótanár RaDAr profilok tengely értékek összehasonlítása

A pontos értékek és rangsorok alapján jól látható, hogy három olyan viselkedéscsoport található, melyek rangsorban elfoglalt helye megegyezik a három profil esetében. Ezek a megnyerő, a lojális és a gyakorlatias tengelyek. A táblázat utolsó oszlopában jelöltük azt a számot, hogy mekkora az adott tengely legmagasabb és legalacsonyabb értéke közötti különbség. Ez alapján az együttműködő tengely az, ami viszonylag alacsony százalékos deviációt mutat.

A megnyerő tengelyen láthatjuk a legalacsonyabb különbségeket az egyes profilok között. Abban tehát egységesek a követelmények, hogy kapcsolatteremtő és kommunikációs, prezentációs készségeket kell legkevésbé alkalmaznia egy kutatótanárnak.

Az optimista tengely értéke nagy eltéréseket mutat az egyes profilok tekintetében. A szakértők szerint az óvodapedagógusok esetében a legfontosabb, hogy életigenlő, kreatív és serkentő módon legyenek képesek működni, és a gyógyypedagógusok esetében van erre a legkevésbé szükség.

Az együttműködés rangsorban elfoglalt helyzete különbözik az egyes profilok között, azonban a pontszám eltérések relatíve alacsonyak. A szakértők szerint tehát van egyetértés abban, hogy ez egy fontos készség a kutatótanároknál.

A lojalitásról is egységesen gondolkoznak a szakértők. Az elkötelezettség, az odaadó munkavégzés egybehangzóan a második legfontosabb kritériuma ennek a munkakörnek.

A kitartásról eltérően gondolkodtak a szakértők. Ez a viselkedéscsoport különböző pozíciókat tölt be a rangsorban és százalékos pontszáma is közepes deviációt mutat az egyes profilok között. Elemzésünk eredménye szerint a gyógypedagógusoknak van arra leginkább szükségük, hogy tervezetten, precízen, pontosan és állhatatosan végezzék a munkájukat és az óvodapedagógusoknak a legkevésbé.

A gyakorlatiasság mindhárom profil esetében a leghatékonyabb viselkedés, annak ellenére, hogy a pontos érték közepes mértékű eltéréseket mutat az egyes profiloknál. Az elméleti ismeretek alkalmazása, az objektív értékelés a tanítóknál a legfontosabb, és a gyógypedagógusoknál a legalacsonyabb.

A függetlenség jelentősége tekintetében megoszlanak a vélemények, illetve mást várnak el a különböző munkakörökben dolgozó munkatársaktól. Az megállapítható, hogy mind a három vizsgált profil esetében a kevésbé fontos tényezők közé esik az önállóság, a vélemények vállalása, az önálló döntéshozás a problémamegoldás. A szakértők véleménye szerint ezekre a készségekre a gyógypedagógusoknak van leginkább szükségük, és a tanítóknak a legkevésbé.

A magabiztosság hasonló értékeket mutat a független tengelyhez, abban a tekintetben, hogy nincs egység az egyes profilok között, és a kevésbé fontos elvárások közé tartozik. Ezek alapján az ön- és céltudatosság nem kifejezett elvárás a kutatótanárokkal szemben. Leginkább az óvodapedagógusoknál követelmény, és a gyógypedagógusoknál a legkevésbé.

Elemzésünk szerint a tengelyek tekintetében számos különbséget találunk. Ami egységességet mutat a különböző munkakörben dolgozó kutatótanárookra vonatkozó elvárásokban, az a magas szintű gyakorlatiasság és lojalitás, valamint az alacsony érdeklődő, megnyerő magatartások. A tengelyek után megvizsgáltuk, hogy a RaDAR negyedek eredményeit, melyet a 28. táblázatban mutatunk be.

RaDAr negyedek	Tanító	Óvodapedagógus	Gyógyypedagógus	Különbségek
Extravertált	23,08 %	24,27 %	23,01 %	1,26 %
Együttműködő	26,92 %	25,73 %	26,65 %	1,19 %
Szervező	27,04 %	25,85 %	26,72 %	0,32 %
Autonóm	22,96 %	24,15 %	23,62 %	0,53 %

28.táblázat: A kutatótanár RaDAr profil negyedek értékeinek összehasonlítása

A három profil negyedeinek elemzéséből az látszik, hogy mindegyik esetben a két legfontosabb negyed a szervező és az együttműködő. A pontos pontszám mutat eltéréseket az egyes profilok között, ami főleg az együttműködő negyed esetében kifejezett. Az együttműködés a tanító kutatótanároktól várják el a legmagasabb mértékben, az óvodapedagógusoktól pedig legkevésbé. Az extravertált és az autonóm negyedek mind a három profil esetében a kevésbé fontosak közé tartoznak, bár a sorrendjük a gyógyypedagógus kutatótanárok esetében éppen fordított, mint a tanítóknál, vagy az óvodapedagógusoknál.

	RaDAr dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Tanító	50,00%	50,00%
Óvodapedagógus	50,00%	50,00%
Gyógyypedagógus	49,66%	50,34%
	Dinamikus	Stabil
Tanító	46,04%	53,96%
Óvodapedagógus	48,42%	51,58%
Gyógyypedagógus	46,63%	53,37%
	Vezető	Megvalósító
Tanító	53,39%	46,61%
Óvodapedagógus	53,78%	46,22%
Gyógyypedagógus	51,01%	48,99%

29.táblázat: A kutatótanár RaDAr profil dimenziók értékeinek összehasonlítása

A dimenziókat vizsgálva az a közös mintázat fedezhető fel az egyes kutatótanári profilok között, hogy vagy azonos mértékű kapcsolat- és tartalomorientációt várnak el tőlük, vagy enyhén a tartalom felé billen a mérleg. Egy kutatótanárnak tehát azonos, vagy szinte azonos mértékben figyelmet fordítania egy feladat elvégzése során annak tartalmára, és az emberi kapcsolatokra.

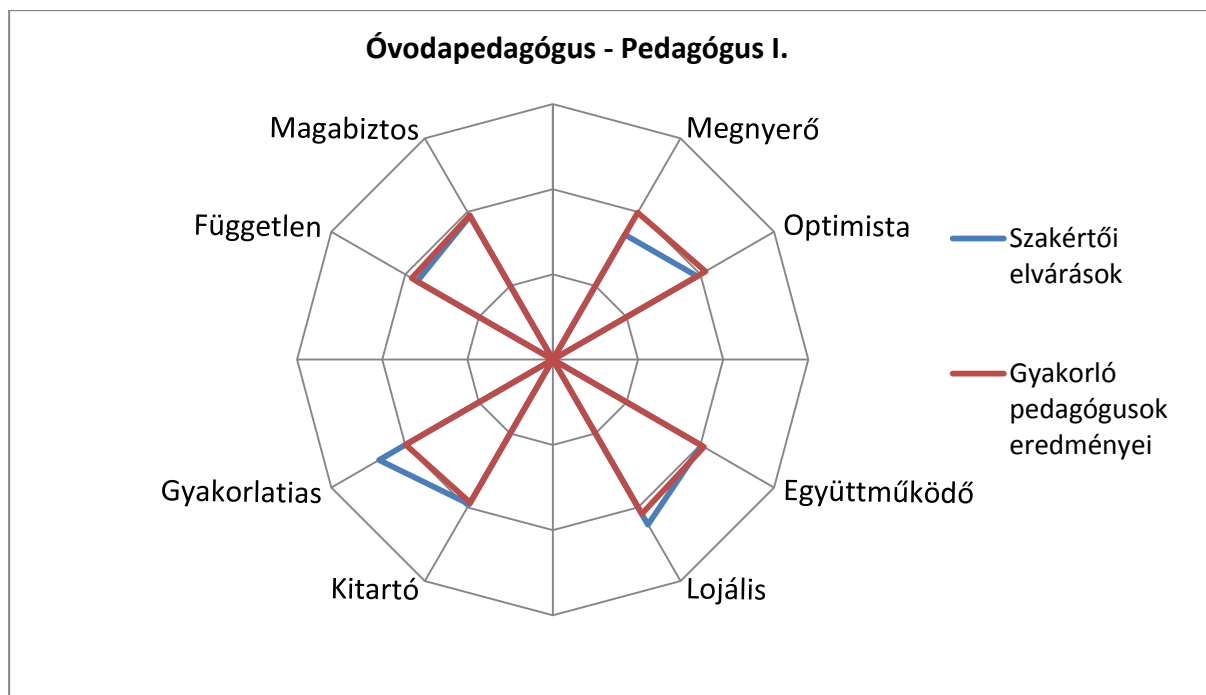
Mind a három profilra a stabilitás jellemző, bár az óvodapedagógus kutatótanárok esetében alacsonyabb. Egy kutatótanárnak tehát inkább kiszámítható körülmények és emberek között kell dolgoznia. Váratlan reagálást nem várnak el tőlük.

Egy kutatótanárra az is jellemző, hogy vezetőként kell tudnia működni az egyes helyzetekben. Át kell látnia a folyamatokat, tudnia kell azokat átlátni, és megtalálni a megfelelő embert egy-egy feladatra.

Összegzésként elmondható, hogy számos, kisebb-nagyobb eltérést találtunk az egyes kutatótanári profilok között. Ennek egyik oka lehet, hogy a szakértőknek eltérő a véleményük az egyes viselkedéscsoportok fontosságáról. Egy másik lehetséges ok, hogy eltérnek a szakmai elvárások a különböző területeken dolgozó kutatótanárokkal szemben. Közös vonásként azt találtuk, hogy a kutatótanároknak azonos vagy szinte azonos mértékben kell tudniuk a feladatuk tartalmára és a munkatársaikra figyelni. Inkább stabil, kiszámítható körülmények között és módon kell dolgozniuk, alkalmazva vezetői készségeiket. A legtöbb elvárást a gyakorlatiasság és a lojalitás területén fogalmazták meg velük szemben a szakértők, a legkevesebbet pedig a megnyerő, érdeklődő viselkedés csoportból.

A gyakorló szakemberek RaDar profiljai és a viszonyuk a szakértői elvárásokkal

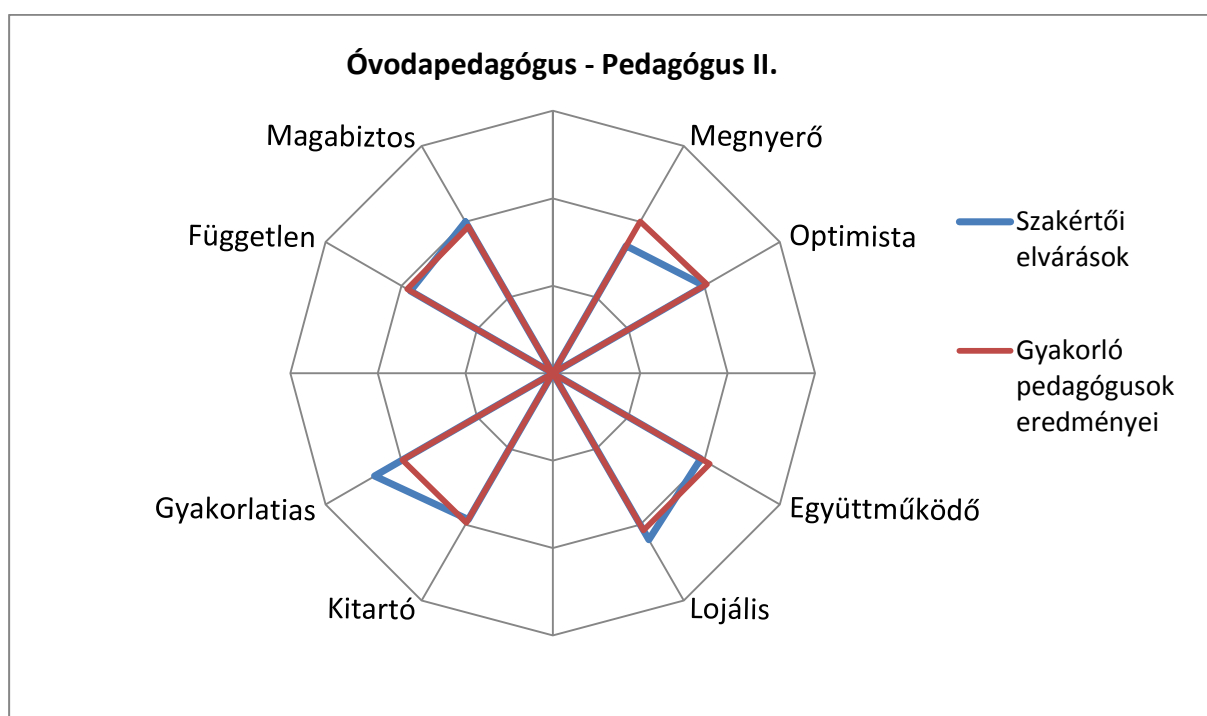
Elemzésünk során nem csak a szakértői elvárásokat vizsgálatuk a RaDAR szempontjai alapján, hanem azt is, hogy hogyan viselkednek a közoktatásban dolgozó emberek. Ehhez 320 személy töltötte ki a RaDAR viselkedés elemző- és fejlesztő tesztrendszer kérdőíveit. Szakterületük és munkatapasztalatuk alapján különböző csoportokba osztottuk őket. Mind a négy szakterület négy-négy szintjéhez 20-20 kollegát soroltunk. A kitöltött tesztek alapján kiszámítottuk, hogy milyen viselkedés jellemzi a 16 csoport munkatársait a jelenlegi gyakorlatban. A következőkben leírjuk, hogy eredményeink alapján hogyan viszonyulnak egymáshoz a szakértői elvárások és a pedagógusok jelenlegi viselkedése.

11.ábra: Az óvodapedagógus – pedagógus I. szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

A 11. ábrán a pályakezdő óvodapedagógusokra vonatkozó elvárások és a munkatársak tényleges viselkedésének összehasonlítása látható. Négy olyan területet látunk, ahol a kollegák már most megfelelnek az elvárásoknak. Ezek a magabiztos, független, kitartó és

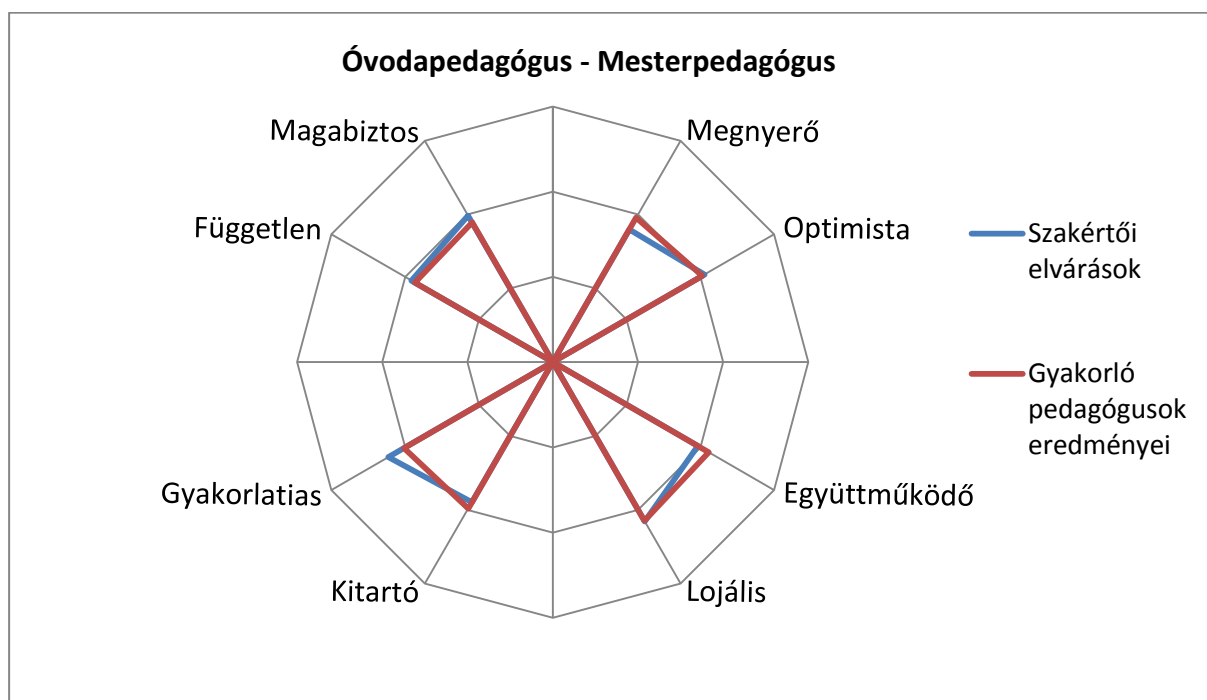
együttműködő tengelyek. A munkatársakra olyan mértékben jelmező az ön- és céltudatosság, a szervezettség, a precíz munkavégzés, az önállóság és az együttműködés, amennyire ezt elvárják tőlük. Az elvárások felett működnek a megnyerő, optimista területeken, vagyis könnyebben teremtenek kapcsolatokat, lelkesebbek és kreatívabbak, mint amilyen mértékben erre a szakértők szerint szükségük van a munkájuk eredményes elvégzéséhez. A gyakorlatias és a lojalitás azok a tengelyek, ahol még fejlődniük kell ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a kritériumoknak. A szakértők objektívabb hozzáállást, az elméleti ismeretek alkalmazását és az oktatási folyamatok során nagyfokú differenciálást, az eltérő igényű tanulók integrálását várják a pályakezdő óvodapedagógusoktól.

12.ábra: Az óvodapedagógus – pedagógus II. szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAr profilok összehasonlítása

A tapasztaltabb óvodapedagógusok viselkedését piros színnel jelöltük a 12. ábrán. Látható, hogy esetükben a magabiztosság, függetlenség, kitartás és az optimizmus azok a területek, ahol az elvárásoknak megfelelő mértékben, vagy közel azonos mértékben működnek. A szakértői elvárások, melyek kék színnel vannak jelölve az ábrán, a gyakorlatias és lojális tengelyeknél haladják meg az óvodapedagógusok jelenlegi viselkedését. Ez azt jelenti, hogy

az objektív értékelés, a fejlesztési folyamatokhoz szükséges információk begyűjtése, a lényeges és lényegtelen közötti különbség tételben még kell fejlődniük a munkatársaknak ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a kor követelményeinek. Hasonlót mondhatunk el a lojalitásról is, a másokról való gondoskodás, segítőkészség és megbízhatóság terén többen várnak el a munkatársaktól, bár ezen a területen kisebb a különbség a jelenlegi és az elvárt viselkedések között, mint a gyakorlatiasság esetében. Két olyan tengelyt is találtunk ahol a követelmények felett működnek az óvodapedagógusok. Ezek a megnyerő és az együttműködő viselkedés csoportok. A munkatársak kis mértékben ugyan, de nagyobb mértékben működnek együtt egymással, szülőkkel és más intézmények szakemberével, mint amennyire ezt jelenleg elvárják tőlük. A megnyerő tengelyen jelentős különbséget látunk. A munkatársak sokkal jobb kommunikációs, kapcsolatteremtő készségekkel rendelkeznek, mint amennyire erre a munkájuk során szükségük van.

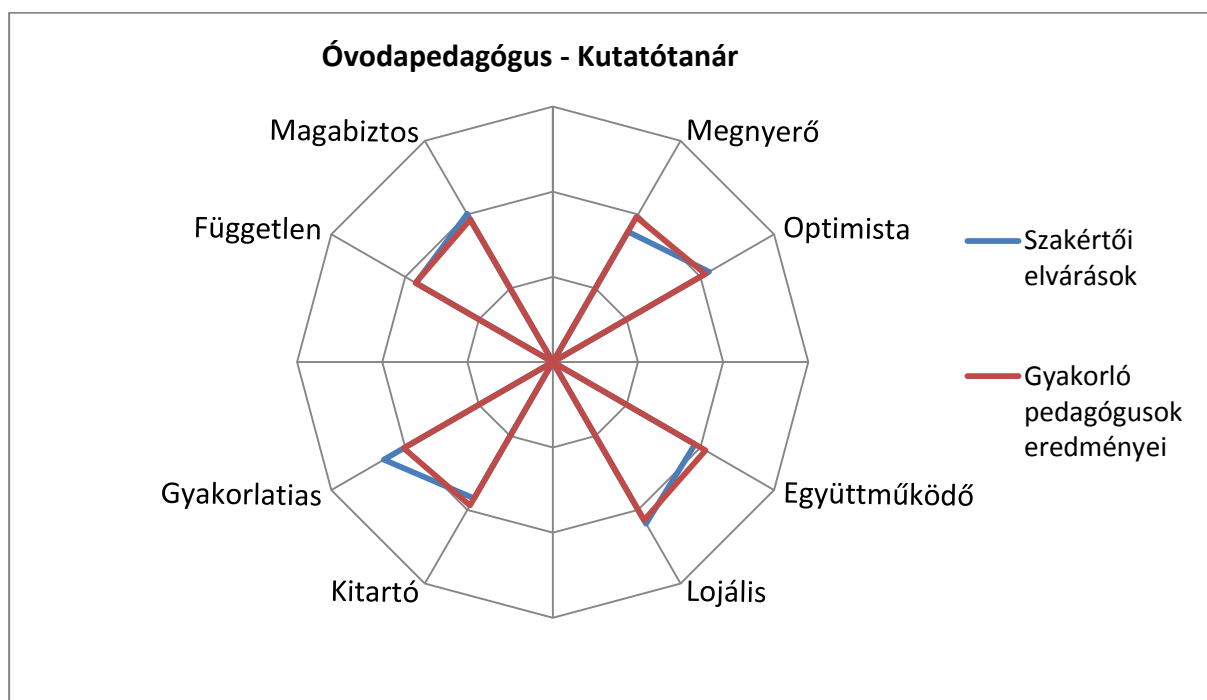

13.ábra: Az óvodapedagógus – mesterpedagógus szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

A következőkben az óvodapedagógus mesterpedagógus munkatársakat vizsgálatuk. Jelenleg a közoktatási rendszerben még nincsenek olyan alkalmazottak, akik rendelkeznének ezzel a pozícióval, ezért a gyakorló szakemberek közül azoknak az adatait használtuk fel ennek a

csoportnak a profiljának a kialakításához, akik legalább 14 év szakmai gyakorlattal és szakvizsgával rendelkeznek, valamint végeznek mentori tevékenységet.

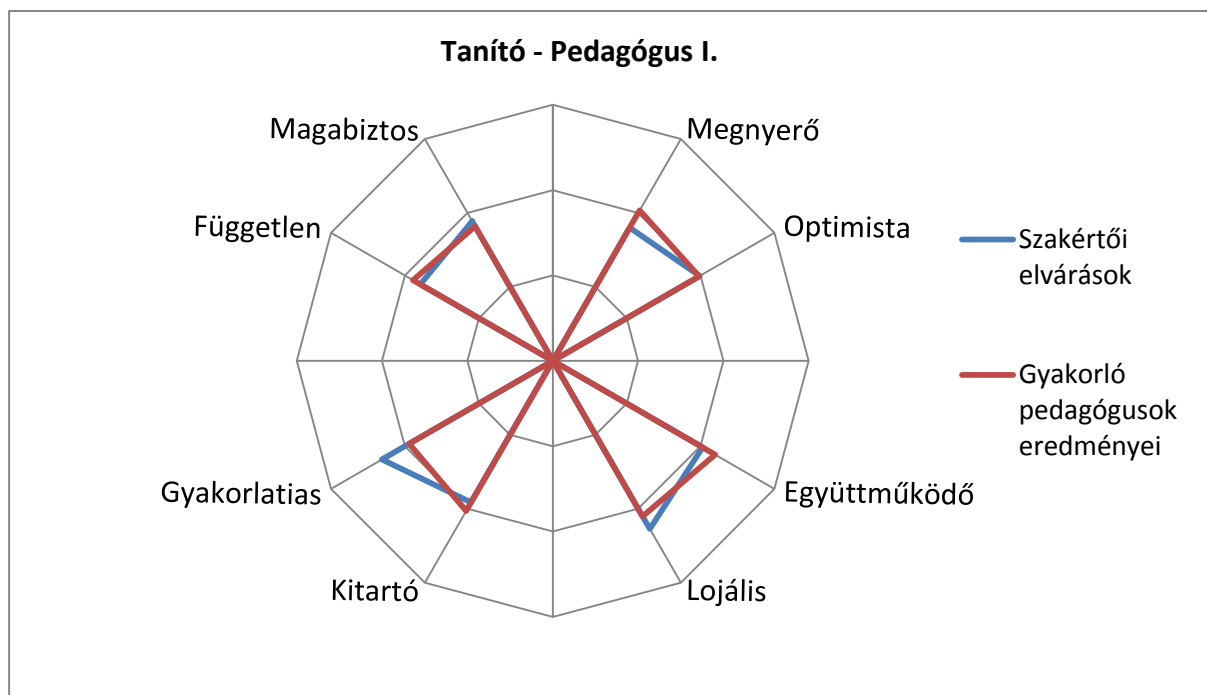
A 13. ábrán látható, hogyan viszonyulnak egymáshoz a szakértői elvárások és potenciális mesterpedagógusok eredményei. Az óvodapedagógus I. és II. ábrákhoz képest itt kisebb eltéréseket látunk az elméleti és a gyakorlati értékek között. A két profil azonos, vagy közel azonos mértékű a magabiztos, független, kitartó, optimista és lojális tengelyek esetében. Hasonlóan a pedagógus II. szinthez, a megnyerő és az együttműködő tengelyeknél tapasztaljuk azt, hogy a munkatársak hatékonysága ezeken a tengelyeken magasabb, mint amennyire erre szükség van. A szakmaprofilhoz képest fejlesztendő területük a gyakorlatiasság, mely a kevésbé gyakorlott munkatársaknál is megjelent. Érdekes eredmény, hogy a mesterpedagógusoknál alacsonyabb eltérést látunk ezen a területen az elvárt és a valós viselkedés között, mint a kevésbé gyakorlott munkatársaknál.

14. ábra: Az óvodapedagógus – kutatótanár szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

A kutatótanároknál az előzőekhez képest érdekes különbség, hogy a magabiztos tengelyen látunk eltérést az elvárások és jelenlegi viselkedés között. Az eltérés kis mértékű, de ezek alapján arra következtethetünk, hogy valamivel több ön- céltudatosságot várnak el az

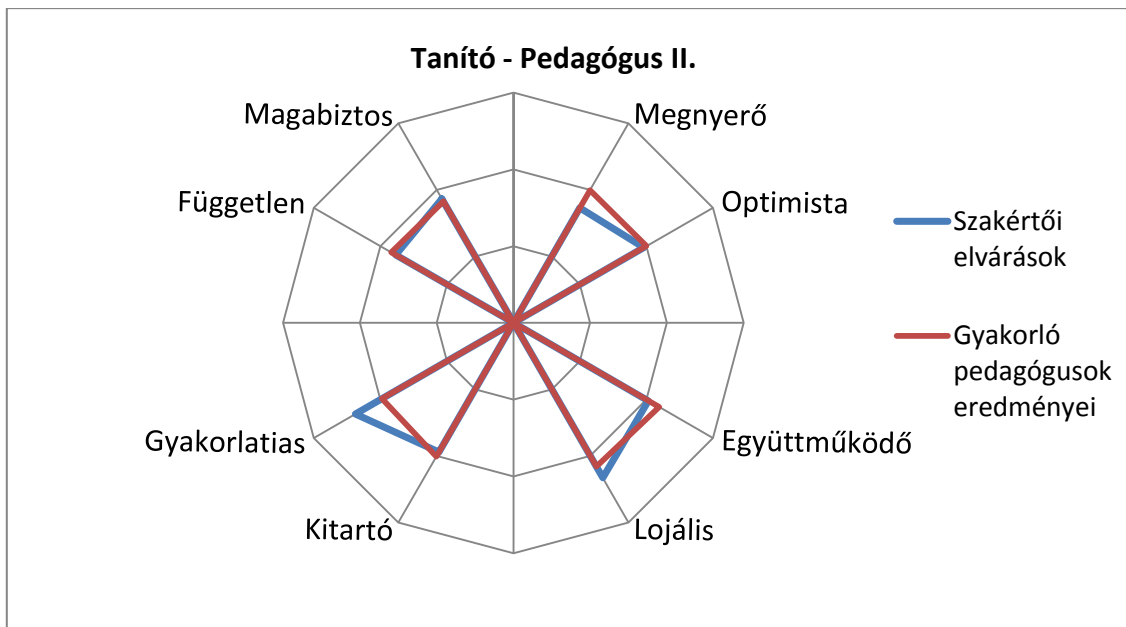
óvodapedagógus kutatótanároktól, mint amilyenek jelenleg. A többi tengely hasonlóságot mutat a többi óvodapedagógus profilhoz. Ahol még fejlődniük kell az elvárásokhoz az a gyakorlatiasság. A követelményeknél magasabb mértékben együttműködőek, megnyerőek és kitartóak. Szívesebben dolgoznak együtt másokkal, kezdeményeznek új kapcsolatokat ismeretlenekkel, és precízebben, tervezettebben végzik a munkájukat, mint amennyire erre szükség lenne. Jelenleg megfelelő mértékben függetlenek, optimisták és lojálisak.

15.ábra: A tanító – pedagógus I. szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDar profilok összehasonlítása

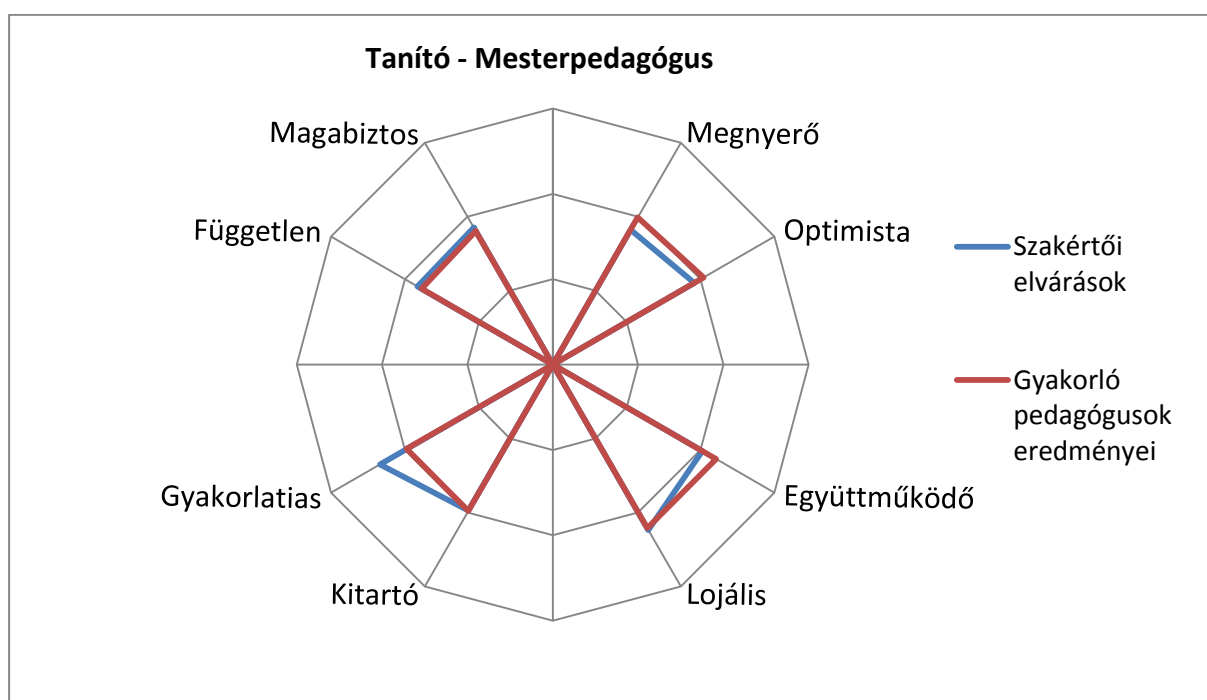
A 15. ábrán már tanítói profilok láthatóak. Először a pályakezdő, gyakornok kollegák profiljait mutatjuk be. Az optimizmus kivétel minden tengelyen látunk kisebb-nagyobb eltéréseket a profilok között. Az optimizmus megfelelő mértéke azt jelenti, hogy olyan mértékben lelkesek, kreatívak és inspirálóak, mint amennyire ezt elvárják tőlük. A követelményeknél magasabb mértékben megnyerőek, együttműködőek, kitartóak és függetlenek. Ezek szerint a pályakezdő tanítók nyitottan állnak másokhoz, emberi kapcsolataikban ügyesen mozognak, nem jelent számukra nehézséget, hogy odafigyeljenek másokra. Ezt a készséget nem várják el tőlük ilyen mértékben a szakértők. Ugyanez mondható el az együttműködésről is. A munkatársak szívesen dolgoznak együtt másokkal, csapatban, úgy gondolják, hogy együtt

többre képesek, mint külön-külön. Kitartásuknak köszönhetően állhatatosan, szorgalmasan végzik a feladataikat. A függetlenség a kevésbé hatékony viselkedéseik közé tartozik, azonban még így is magasabb, mint amennyire erre a szakértők szerint szükség van ahhoz, hogy eredményesen el tudják látni a munkájukat. Ahol még kell fejlődniük az a magabiztosság, gyakorlatiasság és a lojalitás. A magabiztosság területén csak kis különbséget látunk, vagyis itt nagyjából megfelelnek az elvárásoknak. A lojalitás, vagyis a tanulók egyéni igényeiről való gondoskodás, a differenciálás, integrálás, a felelősségvállalás területén még ennél is többet várnak el tőlük. Fontos látni, hogy a lojalitás és a hozzá tartozó elkötelezettség hatékony viselkedése a pályakezdő gyakornokoknak. Olyan viselkedésről van tehát szó, ami hangsúlyosan jelenik meg a mindennapjaikban, azonban a követelményeket ez a szint még nem éri el. A gyakorlatiasság tekintetében látjuk a legjelentősebb különbségeket. A gyakorlatias személy eredményközpontú, képes meglátni a lehetőségeket, és kihasználni azokat. Józan és realisztikus gondolkodás jellemzi. Az értékelési folyamatokat úgy állítja össze, hogy megszerezze a számára lényeges információkat, és képes legyen azok alapján reális képet alkotni a tanulók képességeiről. Ezen a területen még sokat kell fejlődniük a kollegáknak ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a követelményeknek.

16.ábra: A tanító – pedagógus I. szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

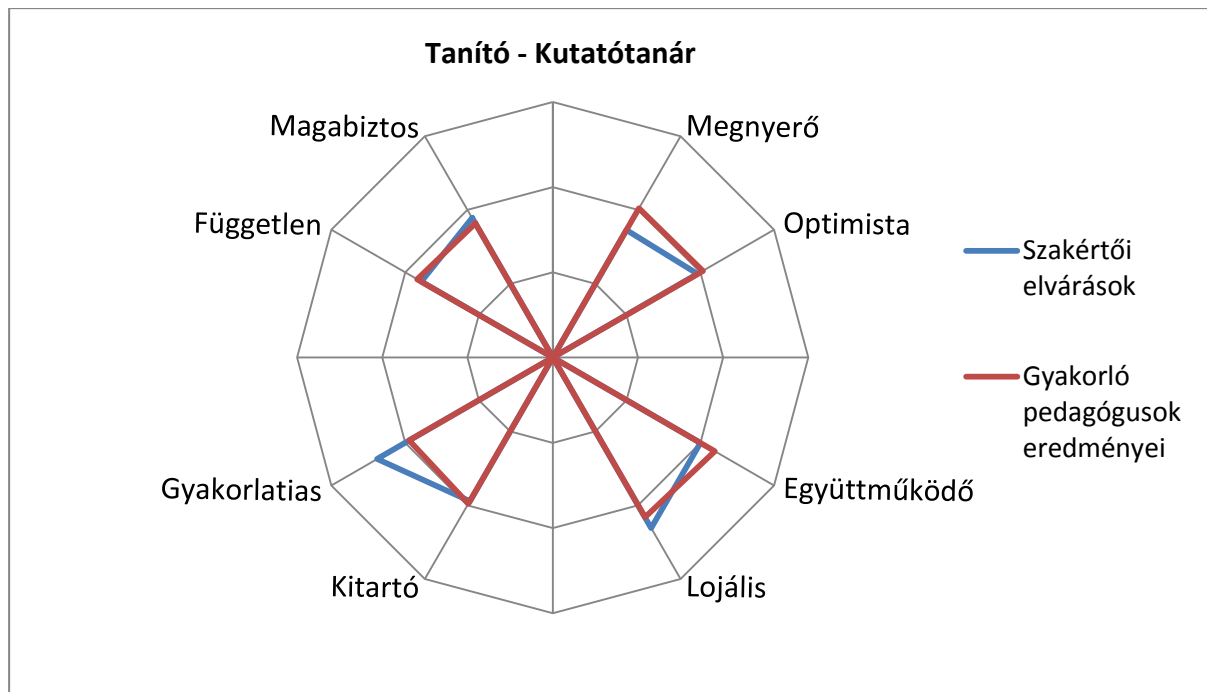
A 16. ábrán a gyakorlottabb, legalább 8 éves szakmai tapasztalattal rendelkező munkatársak profilját vetettük össze a tanító – pedagógus II.-vel szemben támasztott szakmai elvárásokkal. Itt azt láthatjuk, hogy a pályakezdőkhöz képest több, négy olyan terület is van, ahol nem jelentősek az eltérések az elvárások és a jelenlegi viselkedések között. A követelményeknek megfelelő mértékben magabiztosak, függetlenek, kitartóak és optimisták a munkatársak. Esetükben is a fejlesztendő terület a gyakorlatiasság és lojalitás, hasonlóan a pedagógus I. szinten dolgozó munkatársakhoz. Az elvárások felett működnek a megnyerő és az együttműködő tengelyeken, amit már szintén tapasztalhattunk a pályakezdő tanítók esetében is.

17.ábra: A tanító – mesterpedagógus szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

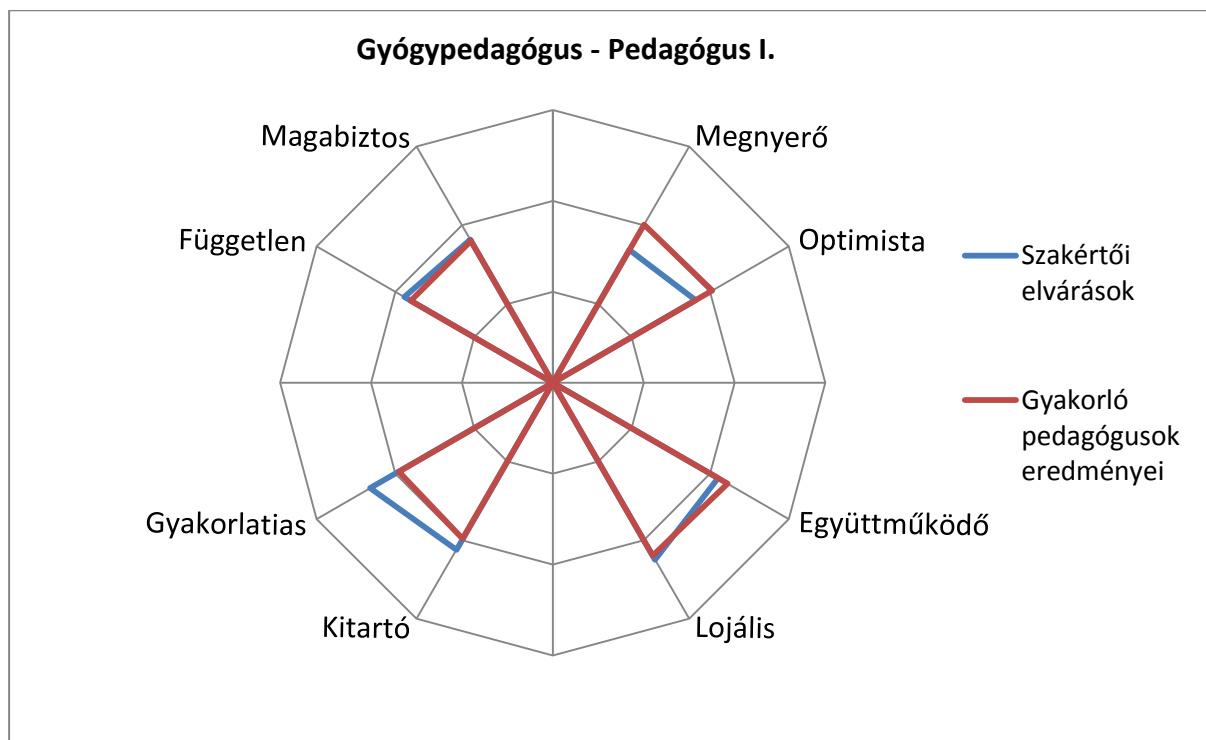
A tanító mesterpedagógusoknál látunk néhány különbséget a pedagógus I. és II. szintű munkatársakhoz képest. A függetlenség, és a magabiztosság területén, kicsivel többet várnak el tőlük a szakértők, mint amilyen mértékben jelenleg alkalmazzák ezeket a viselkedéseket. A gyakorlatiasság esetükben is nagy mértékben fejlesztendő. Itt jelentős eltérések vannak a követelményekhez képest. A kitartás és a lojalitás náluk megfelelő mértékű. Három területen működnek az elvárások felett. Nem csak az együttműködés és megnyerő tengelyek

magasabbak a követelményeknél, hanem az optimizmus is. Ezek szerint a potenciális tanító mesterpedagógusok lelkesebbek, kreatívabbak, mint amennyire erre a munkájuk során szükség van.

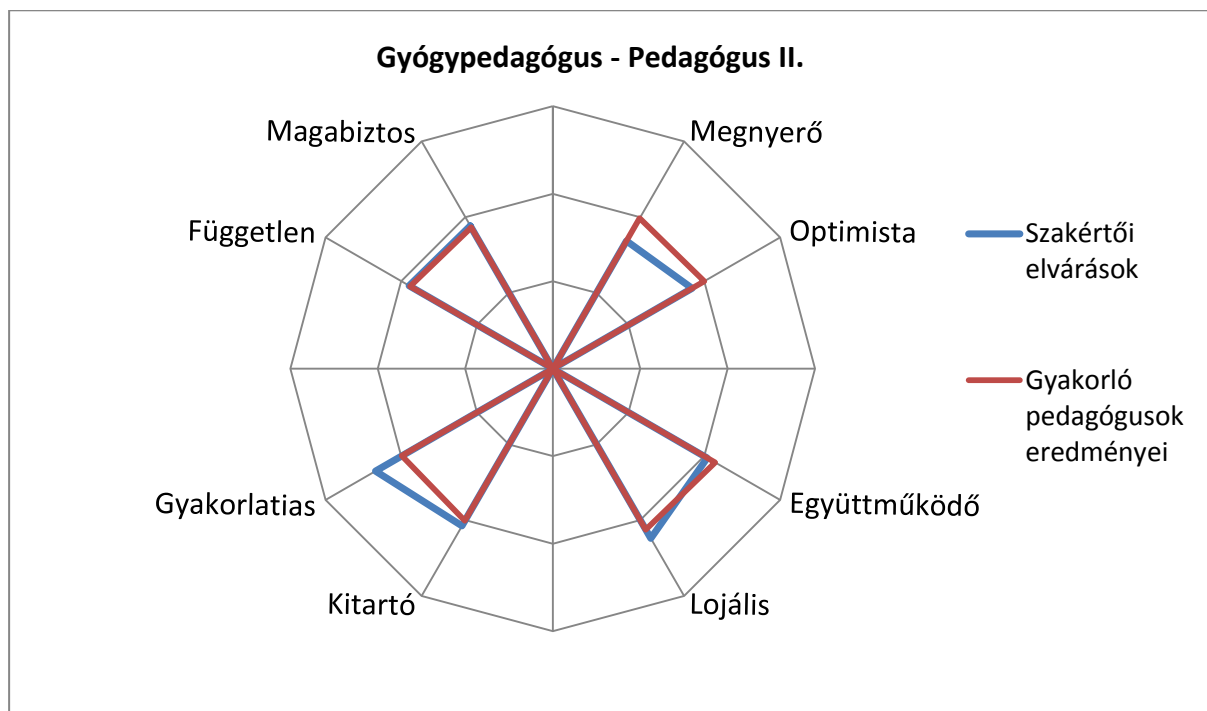
18.ábra: A tanító – mesterpedagógus szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDar profilok összehasonlítása

A 18. ábrán a tanító kutatótanár elméleti és gyakorlati profiljai láthatóak. Az értékek szerint a kutatótanárok függetlensége, kitartás és optimizmusa szinte teljesen megfelel az elvárásoknak. A magabiztosság területén igen kis mértékű fejlődést várnak tőlük. Ahol még nagy lépéseket kell tenniük, azok a gyakorlatias és lojális tengelyek. Ezek a területek már előkerültek a kevésbé tapasztalt, Phd fokozattal nem rendelkező munkatársaknál. Ezek szerint az ezekben készség fejlődés, inkább a tanítókkal szembeni általánosabb elvárásnak tekinthető, mint az egyes szintek specifikus területeinek. A megnyerő és az együttműködő tengelyek azok, amik hatékonyabban működnek a gyakorlatban, mint a kor által kialakított követelmények.

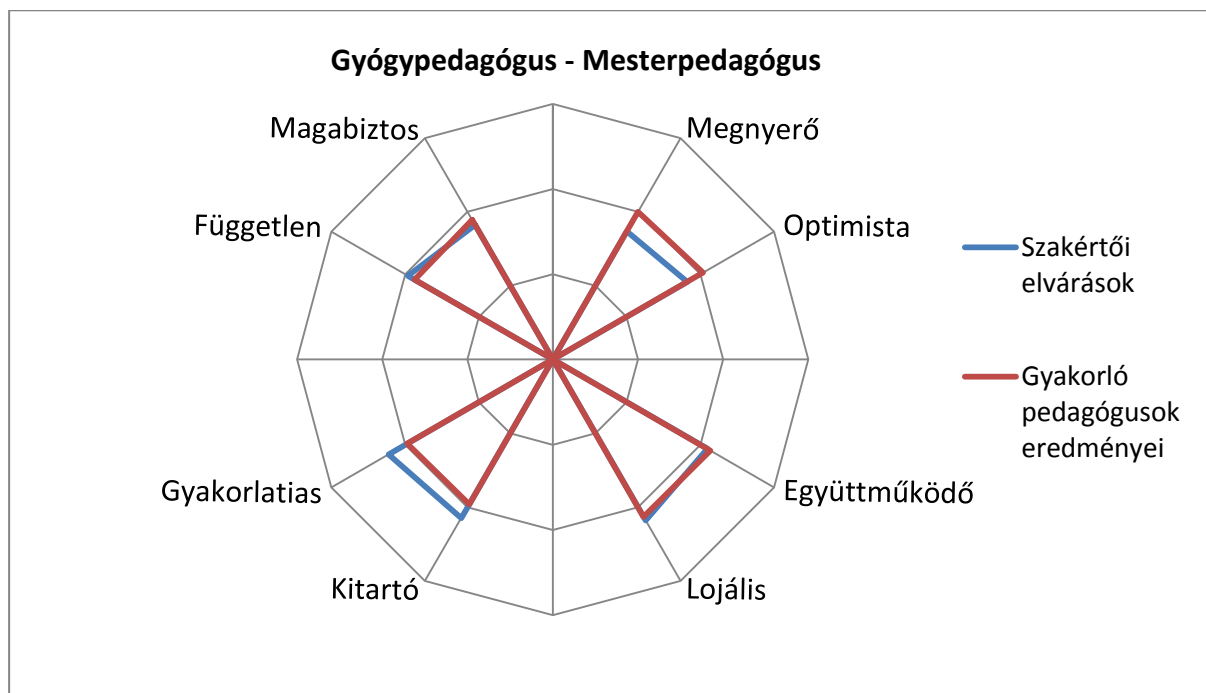
19.ábra: A gyógypedagógus – pedagógus I. szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

A 19. ábrán a pályakezdő gyógypedagógusok profiljai láthatóak. Érdekes képet kaptunk, abból a szempontból, hogy a tengelyek, az alul- vagy túlműködés szerint éppen úgy rendezhetőek párba, mint ahogyan a RaDAR modellben egy-egy negyedek alkotnak. Az autonómia negyed, azaz a magabiztosság, függetlenség, valamint az együttműködő negyed, azaz a lojális és az együttműködő tengelyek nagyjából azonos értékeket mutatnak. Ezeken a területeken a munkatársak annyira hatékonyak, amennyire ezt elvárják tőlük. A szervező negyed tengelyei azok, ahol még fejlődniük kell. Ez eddigiekben sokat taglalt gyakorlatiasság mellett a kitartás mértékét is kell növelniük, ahhoz hogy azt az eredményt tudják nyújtani, amit a kritériumok meghatároznak. Az extravertió negyed mindkét tengelye meghaladja a hatékonysági feltételeket. A kezdő gyógypedagógusok szívesen teremtenek másokkal kapcsolatot, embertársaikkal szemben nyitottak, érdeklődőek. A feladataikhoz kreatívan, lelkesen állnak hozzá. A szakértői szempontok ezt ilyen mértékben nem várják el.

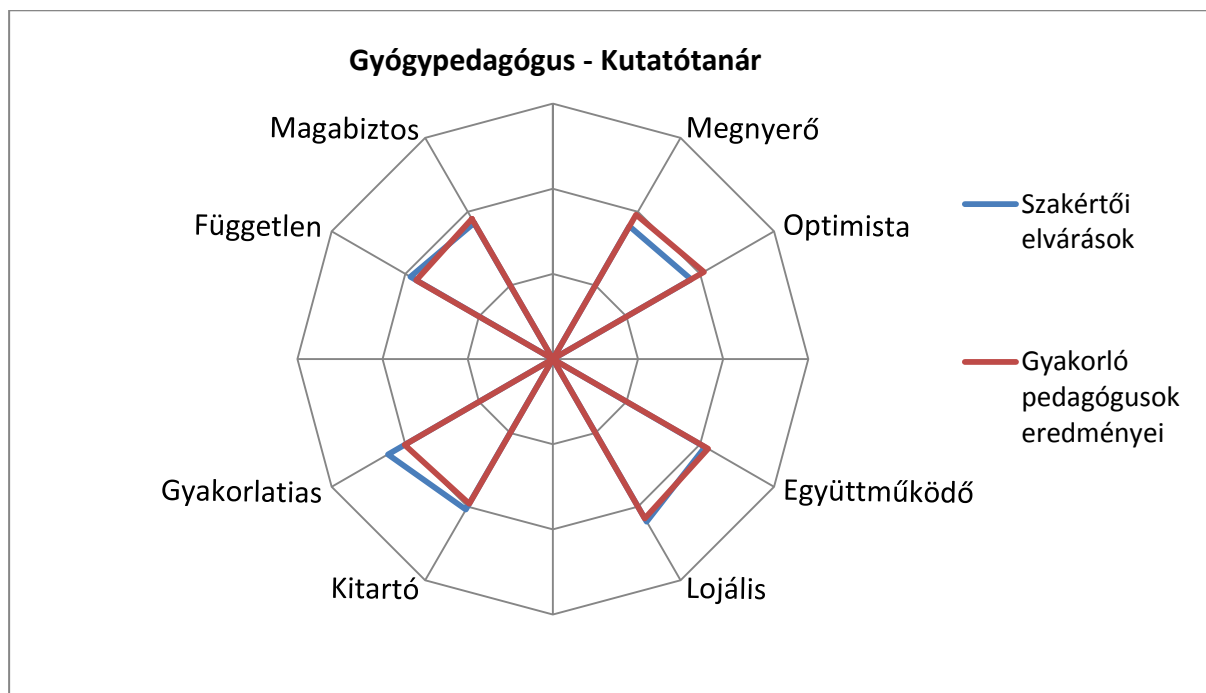
20.ábra: A gyógypedagógus – pedagógus II. szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAr profilok összehasonlítása

A legalább 8 éves munkatapasztalattal rendelkező munkatársak profilja a szervező és az együttműködő negyedekben mutat figyelemreméltó eltérést a pályakezdő munkatársakhoz képest. A szervező negyedben a kitartó tengely értéke esetükben már megfelel az elvárásoknak. Ezzel szemben az együttműködő negyedben a lojalitás a fejlesztendő területek közé került, míg az együttműködés dominanciája növekedett. Így a tapasztalat munkatársak többre tartják a feladatok együttes elvégzését, a csapatmunkát, a szülőkkal, partnerekkel való közreműködést, mint amilyen mértékben ez a szakértői követelményekben megjelent.

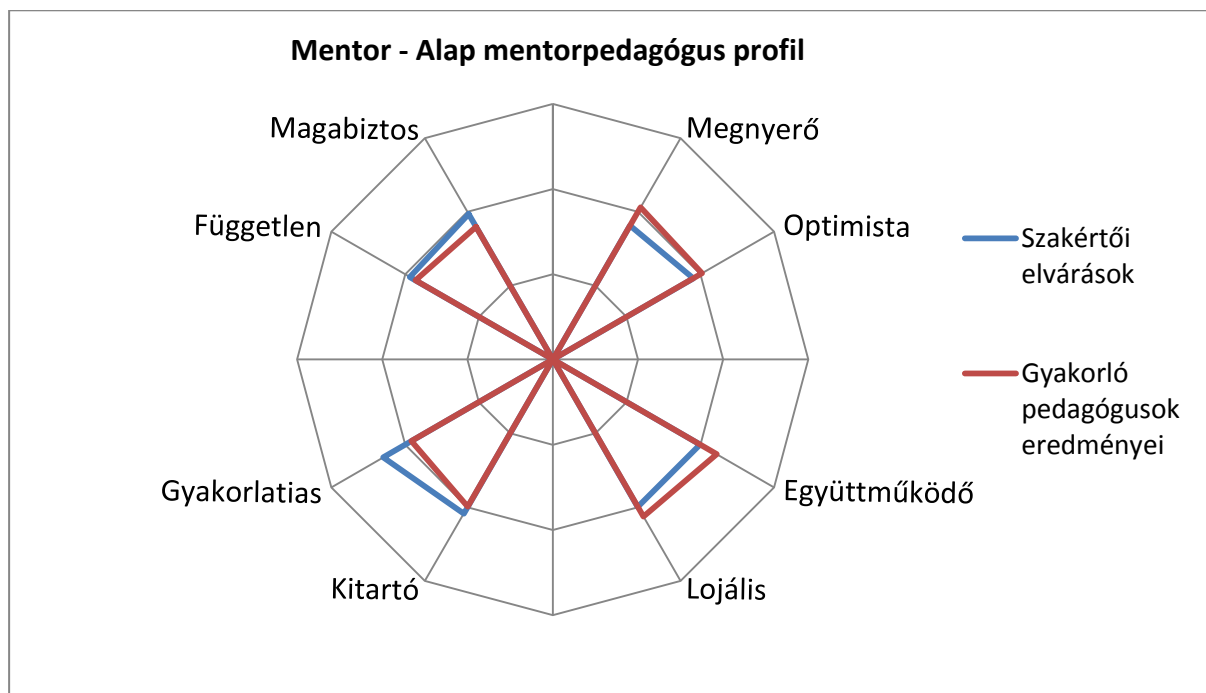
21.ábra: A gyógypedagógus – mesterpedagógus szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

Vizsgálatunk eredménye alapján a gyógypedagógus mesterpedagógusok profilja inkább a pályakezdő munkatársakéra hasonlítanak, abban a tekintetben, hogy hol találhatók az elvárásoknak megfelelő, fejlesztendő vagy felül működő területeik. A profilok a 21. ábrán láthatók. Az együttműködő negyedben teljes mértékben tudják teljesíteni a megfogalmazott követelményeket. Az autonómia negyedben a függetlenség területén néhány apró lépést még kell tenniük ahhoz, hogy teljes mértékben meg tudjanak felelni a szakmai szempontoknak. A szervező negyed mindkét tengelye, a gyakorlatias és kitartó munkavégzés is erősen fejlesztendő. A tervezettség, szervezettség, szabályozott munkavégzés, az ismeretek gyakorlati alkalmazása, az objektív értékelés, reális kép kialakítása a gyermekekről még tovább fejlesztendők. Ezzel szemben a partnerkapcsolatokat, a alkotó készséget, innovációt reprezentáló megnyerő és optimista tengelyek, azaz az extravertió negyedben aktívabbak a munkatársak, mint amennyire erre szükség lenne.

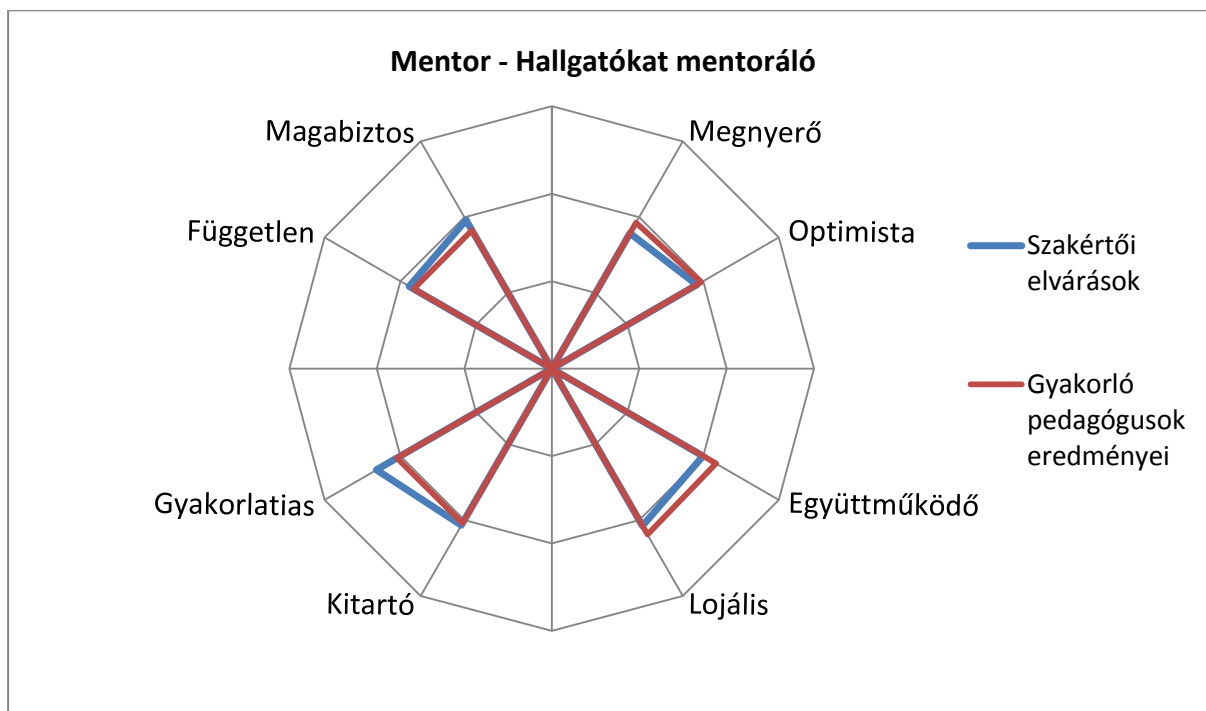
22.ábra: A gyógypedagógus – mesterpedagógus szakértői elvárások és gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

A gyógypedagógus profilok közül végük a potenciális kutatótanárokról kialakult képzet szeretnénk bemutatni. A profilok grafikus ábrái a 22. ábrán láthatóak. Érdekes eredményem, hogy a gyógypedagógus profilok között a kutatótanároknál vannak a legkisebb különbségek a szakértői elvárások és a gyakorlati szakemberek viselkedése között. A tendenciák nagyon hasonlóak, mint a pedagógus I. és mesterpedagógus szintek esetében, azonban az eltérések kevésbé jelentősek, vagyis nagyobb mértékben meg tudnak felelni a szakmai szempontoknak, mint a Phd fokozattal nem rendelkező kollegáik. Az ő profiljaikon is az látható, hogy az autonómia és az együttműködő negyedek azok, ahol teljes mértékben megfelelnek az elvárásoknak. Az extravertált negyedben meghaladják a követelményeket, a szervező negyedbe tartozó készségeik pedig még fejlesztendőek.

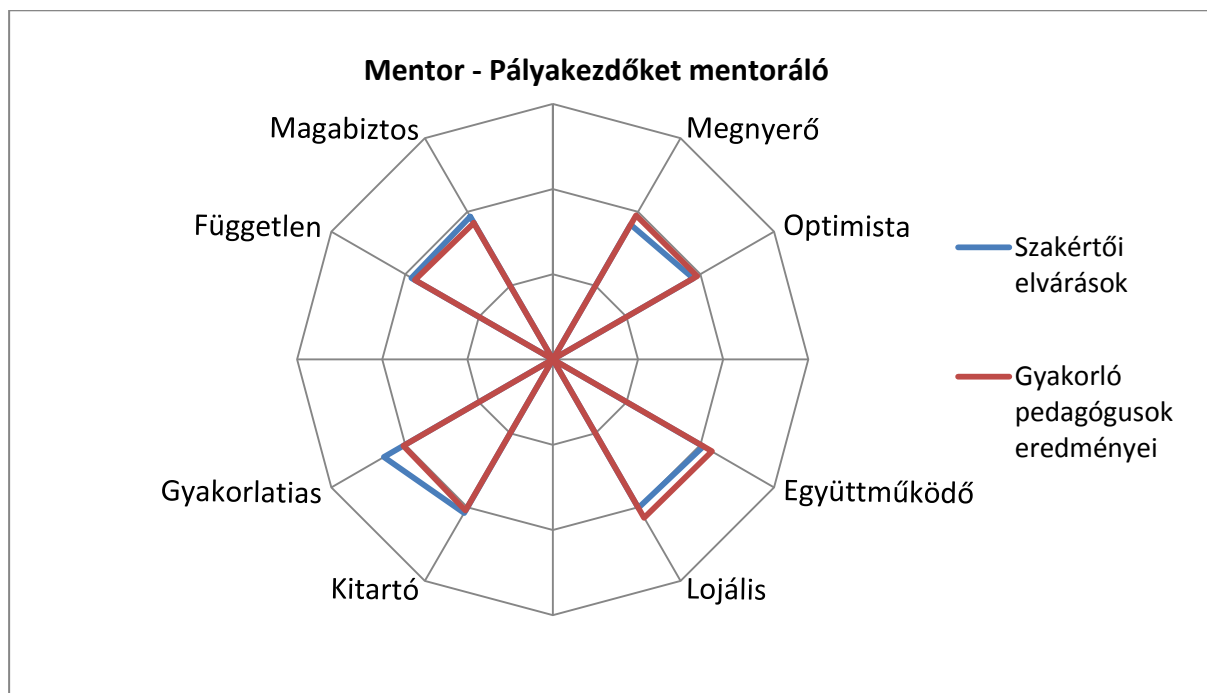
23.ábra: A mentor munkatársakkal szemben támasztott szakértői alapelvárások és a gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAr profilok összehasonlítása

A 23. ábrán a mentorpedagógusok profiljainak összehasonlítása látható. Az előző profilokhoz képest érdekes eltérés, hogy esetükben egyetlen negyedre vagy tengelyre sem látunk, ahol a szakértői elvárásoknak megfelelő mértékben működne a gyakorló munkatársak. Az autonómia és szervező negyedek fejlesztendőek, az együttműködés és extraverzió negyedek pedig az elvárások felett működnek. Ezt a képet látjuk az alapelvárások tekintetében. A következőkben bemutatjuk, hogy milyen kép rajzolódik ki a különböző célcsoportokkal foglalkozó mentorok esetében.

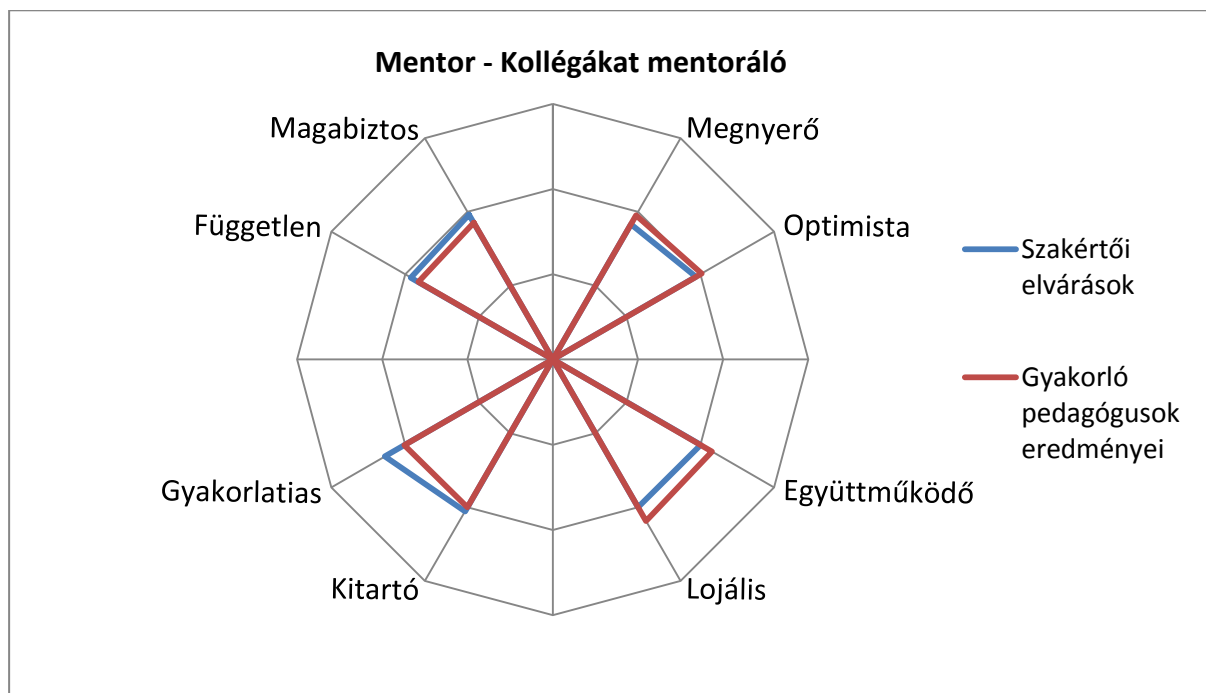
24.ábra: A hallgatókat mentoráló munkatársak szakértői elvárásai és a gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAr profilok összehasonlítása

A hallgatókat mentoráló kollegák profiljai 24. ábrán láthatóak. Az alapelvárásokhoz képest a kitartó és az optimista tengelyek jellege változott. Ezeken a területeken a hallgatókat mentoráló munkatársak nagyjából megfelelnek a követelményeknek. Az alapelvárásoknál felsorolt egyéb területek hasonló jelleget mutatnak. A magabiztosság, önállóság és a gyakorlatiasság a fejlesztendő területek közé tartozik. A megnyerő, lojális, együttműködő készségeik viszont magasabbak, mint amilyen mértékben ezt elvárják tőlük a szakértők.

25. ábra: A pályakezdőket mentoráló munkatársak szakértői elvárásai és a gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAr profilok összehasonlítása

Érdekes eredmény, hogy a pályakezdőket mentoráló munkatársak viselkedése és az elvárások között viszonylag alacsony eltéréseket látunk az alapelvárásokhoz képest. A grafikus kép a 25. ábrán látható. Ezek szerint a pályakezdőket mentoráló kollegák közel olyan módon viselkednek jelenleg, mint amiket a szakmai követelmények leírnak. A gyakorlatias az egyetlen olyan tengely, ahol még jelentős lépéseket kell tenniük az elvárások teljesítéséhez. Magabiztosságukat, függetlenségüket még kis mértékben érdemes lenne fejleszteniük. Kitartó viselkedésük teljes mértékben megfelel az elvártnak. A gyakorló munkatársak túlteljesítik a követelményeket a megnyerő, az együttműködő, optimista és a lojális tengelyeken.

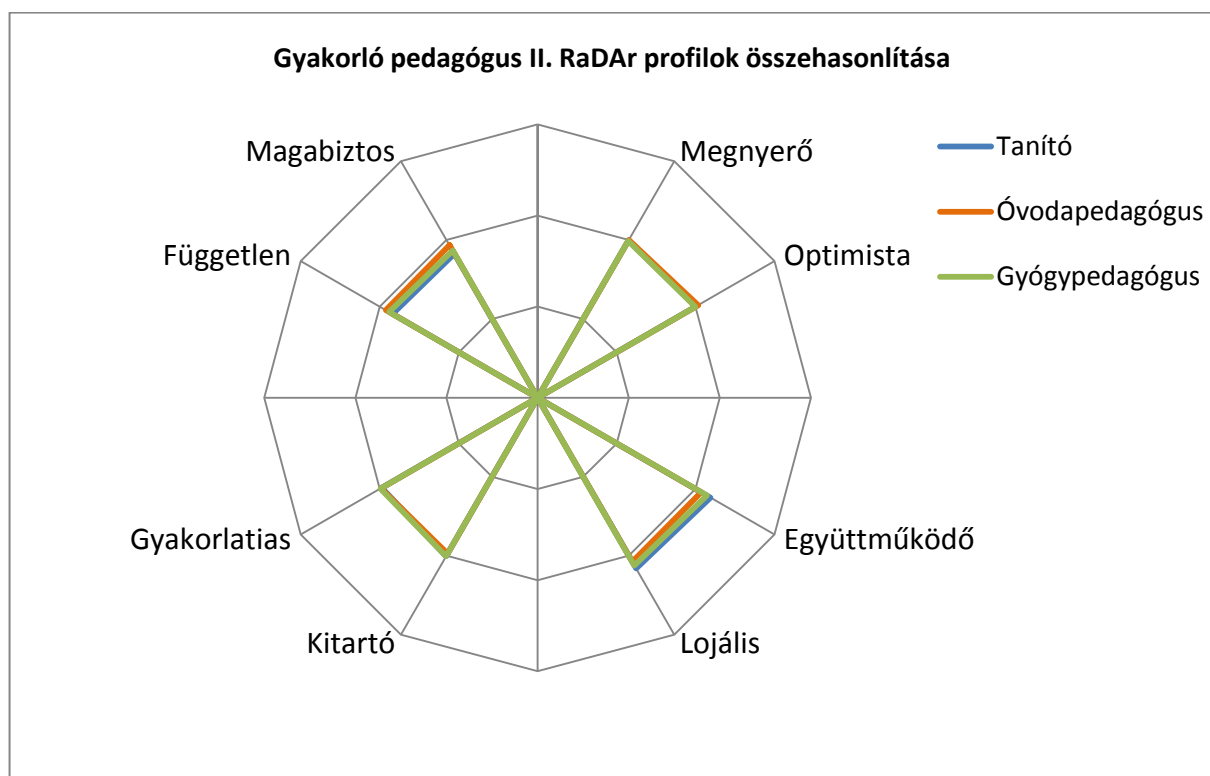

26.ábra: A kollégákat mentoráló munkatársak szakértői elvárásai és a gyakorló pedagógusok eredményei alapján elkészült RaDAR profilok összehasonlítása

Végül a kollégákat mentoráló munkatársak profiljai a 26. ábrán láthatóak. A többi mentornál megjelent tendenciák esetükben is megjelennek. Ezek a jellegek, hogy az autonómia és a szervező negyedekben találjuk azokat a területeket, ahol még kell fejlődniük a munkatársaknak ahhoz, hogy megfeleljenek a követelményeknek. Ez alól a kitartó tengely kivétel, ahol már most eléri a kívánt szintet a kollégák. Az extravenzió és az együttműködő tengelyeken az elvárások felett képesek működni a munkatársak. Ezeken a tengelyeken hatékonyabb a viselkedésük, mint amennyire erre, a munkájuk elvégzéséhez a szakértők szerint szükség van.

A különböző szintű gyakorló szakemberek RaDAR profiljainak összehasonlítása

A RaDAR segítségével nem csak az elméleti, szakértői elvárások alapján alakítottunk ki profilokat, hanem a vizsgálatba bevontunk gyakorló szakembereket is. A következő profilok bemutatásához az ő viselkedéses teszt eredményeik jelentették a kiindulási alapot. Egy-egy szakterület egy-egy színjét 20-20 fő töltötte ki, így kis létszámú mintát vizsgálni tudtuk, hogy az aktívan dolgozó munkatársakra milyen viselkedések jellemzőek. A 27. számú ábrán olyan tanító, óvodapedagógus és gyógypedagógus munkatársak teszteredményeinek az átlagai láthatóak, akik már legalább 8 év munkatapasztalattal rendelkeznek.

27.ábra: A gyakorló pedagógus II. RaDAR profilok összehasonlítása

A grafikus ábrán látható, hogy az egyes RaDAR tengelyek esetében vannak kisebb eltérések, azonban nagyon karakteres eltérést nem látunk az egyes szakterületek között. A tengelyek pontos értékeit a 29. táblázatban rögzítettük.

	Tanító		Óvodapedagógus		Gyógyypedagógus		Különbségek
RaDAr tengely	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	Érték	Rangsor	
Megnyerő	12,48%	5.	12,51%	4.	12,42%	6.	0,09 %
Optimista	12,51%	4.	12,71%	3.	12,49%	4.	0,22 %
Együttműködő	13,70%	1.	12,94%	2.	13,40%	1.	0,76 %
Lojális	13,51%	2.	12,98%	1.	13,27%	2.	0,53 %
Kitartó	12,55%	3.	12,34%	6.	12,55%	3.	0,21 %
Gyakorlatias	12,35%	6.	12,40%	5.	12,45%	5.	0,1 %
Független	11,49%	7.	12,02%	8.	11,76%	7.	0,53 %
Magabiztos	11,41%	8.	12,09%	7.	11,65%	8.	0,68 %

29.táblázat: A gyakorló pedagógus II. RaDAr tengely értékek összehasonlítása

Apontos értékeket vizsgálva érdekes eredmény, hogy a megnyerő tengely egyes szintek között mutatott különbsége igen alacsony. Függetlenül az egyes szakterületektől, az érdeklődő viselkedés, a jó kommunikációs és kapcsolatteremtő készség közepes erőssége a gyakorló pedagógusoknak. Ez ellentétben áll azzal, amit az elméleti profilok kidolgozása során tapasztalhattunk, hiszen az megnyerő tengely, szinten minden esetben a legkevésbé fontos viselkedések közé tartozott. Ezek szerint a gyakorló munkatársak ezen a területen a követelmények felett működnek. Van bennük olyan potenciált, amely kibontakoztatására az elvárások szerint nincs szükség.

Az optimista tengely is alacsony deviációt mutat az egyes szintek között, vagyis a pedagógus munkatársak, függetlenül attól, hogy milyen szakterületen dolgoznak, hatékonyak ezen a területen. A szakértői elvárásokkal összehasonlítva, hasonló viszonyt látunk, mint a megnyerő tengely esetében. A munkatársakra magasabb mértékben jellemző az optimizmus, a kreativitás, az innovatív szemlélet, mint amilyen mértékbe ezt jelenleg a szakértők szerint elvárják tőlük.

Az együttműködő tengely értéke nagy szórást mutat, azonban minden szakterület esetében a legfontosabb, vagy második legjelentősebb viselkedés. A pedagógusok, ezek szerint az együttműködés területén igen hatékonyak, szívesen dolgoznak együtt másokkal

gondolkoznak csapatban. A szakértői elvárások között ez a tengely a legtöbb esetben a magasabb tengelyek közé tartozik. Ezek szerint a szakértők elvárják a különböző szakterületeken dolgozó munkatársaktól, hogy együttműködőek legyenek másokkal, és azt a munkatársak valószínűleg képesek is teljesíteni, hiszen rendelkeznek ezzel a készséggel.

A lojális tengely értéke, annak ellenére, hogy közepes mértékű szórást mutat az egyes szakterületek között, a második, vagy éppen az első leghatékonyabb viselkedése a pedagógusoknak. Ezek szerint magas szintű elkötelezettség és odaadás jellemzi a munkájukat. A szakértők szerint, a legtöbb esetben a lojalitás az egyik legfontosabb viselkedés, amit elvárnak a pedagógusoktól. Ezek szerint a munkatársak képesek is ezeknek megfelelni, ilyen módon működni.

A kitartó tengely értékei alacsony különbséget mutatnak az egyes tengelyek között, bár rangsorban elfoglalt szerepe eltér az egyes szakterületek között. Felmérésünk szerint az óvodapedagógusok a legkevésbé hatékonyak ezen a területen. A gyógypedagógusok és a tanítók esetében egyértelműen egy magas szintű viselkedésként beszélhetünk a kitartásról. Valószínűleg általában a munkatársak ezen a területen is képesek megfelelni a szakértői elvárásoknak, melyekben jelentős szerepet kap a felkészülés, az alapos tervezés, és a pontos, precíz kivitelezés.

A gyakorlatiasság alacsony eltérést mutat az egyes szakterületek között, inkább a kevésbé hatékony viselkedések közé tartozik. Ha tekintetbe vesszük a szakértői elvárásokat, akkor ez azért igen érdekes eredmény, mert a gyakorlatiasság minden profil esetében a legmagasabb elvárás a munkatársakkal szemben. Ezen a területen tehát sokat kell fejlődnie a pedagógusoknak ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a követelményeknek.

A függetlenség közepes mértékű szórást mutat az egyes szakterületek között. A tanítók működnek ilyen módon a legkevésbé és az óvodapedagógusok leginkább. Összességében ez a viselkedés kevésbé hatékony a pedagógus munkatársaknál, ami összhangban áll a követelményekkel, hiszen a szakértők a legtöbb esetben, ezt nem is várják el tőlük.

Hasonló mondható el a magabiztos tengely eredményeiről is. A munkatársak viselkedésében ez kevésbé hatékony, de a szakértői elvárásokat figyelembe véve, nem szükséges ezen a területen fejlődniük a pedagógusoknak.

A tengelyek bemutatása után, az egyes RaDAr negyedek értékei a 30. számú táblázat tartalmazza. Az utolsó oszlopban jelöltük, hogy mekkora különbséget találtunk az egyes szakterületek között a negyedek tekintetében.

RaDAr negyedek	Tanító	Óvodapedagógus	Gyógynevelő	Különbségek
Extravertált	24,99%	25,22%	24,92%	0,3%
Együttműködő	27,20%	25,93%	26,67%	1,27%
Szervező	24,90%	24,74%	25,00%	0,26%
Autonóm	22,90%	24,11%	23,41%	1,21%

30.táblázat: A gyakorló pedagógus II. RaDAr negyedek értékeinek összehasonlítása

A pontos adatok alapján találhatóak különbségek az egyes negyedek között. Az jellemző, hogy a nagyobb mértékű szórás ellenére, az együttműködő negyed értékei a legmagasabbak. A munkatársak, az előbb említett együttműködő és lojális tengelyeken a leghatékonyabbak. A tanítók és az óvodapedagógusok esetében az extravertió negyed következik, vagyis a munkatársak a partneri kapcsolatok építésében és fenntartásában is jó képességekkel rendelkeznek. Jó kommunikációs készségekkel rendelkeznek és képesek inspiráló légkört teremteni a fejlődéshez. A gyógynevelőknél ez a negyed a harmadik helyre kell, bár pontos értéke kis mértékben tér a másik két szakterületről. A tanító és óvodapedagógus munkatársaknál a rangsorban a harmadik helyen a szervező viselkedések állnak. Ezen a területen a pedagógusok kevésbé hatékonyak, de szükség esetén képesek ezen a módon működni. Ennek hátterében a gyakorlatias tengelyen tapasztalt alacsonyabb érték áll. Legkevesbé az autonóm negyedet működtetik a munkatársak, vagyis alacsonyabb önállóság, autonómia, asszertivitás, ön- és céltudatosság jellemzi viselkedésüket.

	RaDAr dimenziók	
	Kapcsolatorientált	Tartalomorientált
Tanító	52,19%	47,81%
Óvodapedagógus	51,15%	48,85%
Gyógypedagógus	51,59%	48,41%
	Dinamikus	Stabil
Tanító	47,89%	52,11%
Óvodapedagógus	49,33%	50,67%
Gyógypedagógus	48,33%	51,67%
	Vezető	Megvalósító
Tanító	49,78%	50,22%
Óvodapedagógus	50,19%	49,81%
Gyógypedagógus	49,87%	50,13%

31.táblázat: A gyakorló pedagógus II. RaDAr dimenziók értékeinek összehasonlítása

A 31. táblázatban összehasonlítottuk az egyes szakterületeket a RaDAr dimenziók tekintetében is. Látható, hogy a gyakorló pedagógus munkatársakra inkább a kapcsolatorientáció jellemző, vagyis egy feladat elvégzése során fontosak számukra a munkatársak, az emberi kapcsolatok, az érzelmi viszonyok. Ez ellentétes azzal az elvárással, amit a szakértők támasztanak velük szemben, hiszen a követelmények inkább a tartalomorientációt határozzák meg.

A gyakorló pedagógusokra inkább a stabilitás jellemző. Ez a viselkedés megfelel a kritériumoknak. A munkatársak képesek arra, hogy szabályozottan, kiszámíthatóan végezzék munkájukat. Jól tudnak működni olyan körülmények között, ahol pontosan lehet tudni, hogy mikor mit kell majd csinálni, kikkel kell majd együtt dolgozni.

A vezető – megvalósító dimenzió tekintetében vegyes a képzet találtunk. A követelmények inkább vezetői készségeket várnak el a munkatársaktól. Ennek jelenleg az óvodapedagógusok felelnek meg. A tanítók és a gyógypedagógusok esetében ez még fejlesztendő terület.

Összegzés

Az elemzés során szépen kirajzolódtak azok a fő tendenciák, amelyek egységesen megfigyelhetők az egyes profilokban. A szakmai elvárásokban jelenleg a gyakorlatiasság és a lojalitás dominálnak. A munkatársaktól a szabályozott, tervszerű, tárgyilagos munkavégzést várják el. Az egyes szakmaprofilok és a szintek közötti különbségek már nehezebben voltak megragadhatóak.

A szakértői követelmények és a gyakorló szakemberek profiljainak összehasonlításával arról is képet kaptunk, hogy jelenleg milyen fejlődési irányt várnak el a pedagógusoktól. Elemzésünk alapján a munkatársaknak a vezetői készségeiket és a gyakorlatiasságukat kell első sorban fejleszteniük, hatékonyabb tenni ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a jelenlegi követelményeknek.

A munkatársak a megnyerő és optimista tengelyeken az elvárások felett teljesítenek. Ezekre a területekre jobban lehet építeni, mint amennyire most megjelennek a kritériumok között. Az autonómia és az együttműködő negyedekhez tartozó viselkedéseik az esetek többségben megfelelt az elvárásoknak, van csak kisebb mértékű eltérés volt tapasztalható.

Elemzéseink során egyértelműen megjelenik, hogy az elvárások tervezettség és a szabályozottság irányába mozdulnak el. Ez a tendencia szépen jellemzi az oktatási rendszer átalakulásának, átalakításának jelenlegi folyamatait.

Felhasznált irodalom

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 Mentor(h)áló 2.0 pályázat első részteljesítésében leadott dokumentumok:

Fetzer Mónika, Soós Katalin, Jagodics Balázs (2014): Zárótanulmány: Kompetenciaszintek leírása, Óvodapedagógus szakterület

Kézy Ágnes, Radics Márta, Jagodics Balázs (2014): Zárótanulmány: Kompetenciaszintek leírása, Gyógypedagógus szakterület

Kristóf Lajosné, dr. Nóbik Attila, Jagodics Balázs (2014): Zárótanulmány: Kompetenciaszintek leírása, Mentorpedagógus szakterület

Kristóf Lajosné, Pintér Klára, Jagodics Balázs (2014): Zárótanulmány: Kompetenciaszintek leírása, Tanító szakterület